Informativno-političko glasilo

Bunjevačke Novine

www.bunjevci.net

Subatica, jun 2021. - Godina XVII - Broj 192 - Cina: 50 dinara

GLAVNI NARODNO OSLOBODILACKI ODBOR
VOJVODINE /GNOOV/
Odeljenje za unutrasnje poslove

Broj: 1040/1945

14 maja 1945 godine
Novi Sad.

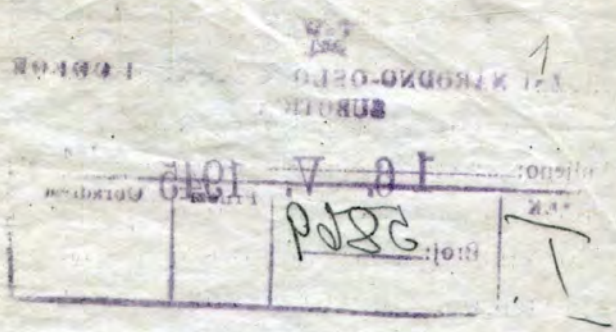

SVIMA OKRUZNIM NARODNO OSLOBODILACKIM ODBORIMA

Dogadja se, da se mnogi Hrvati uvode kao Bunjevci i Sokci u rubrike, gde se oznacava narodnost, a ne kao Hrvati kao na pr.: u legitimacije, razne evidencije i spiskove,i to biva cesto i po njihovom izricitom zahtevu ili po volji i nahodjenju doticnog cinovnika.

Kako bunjevacke i sokacke narodnosti ne postoje, to vam se naredjuje da sve Bunjevce i Sokce imadete tretirati iskljucivo kao Hrvate bez obzira na njihovu izjavu.

U raznim okruzima i mestima, gde su oni do sada uvedeni kao Sokci i Bunjevci, ima se to ispraviti i oznaciti kao Hrvati narocito u legitimacijama, birackim spiskovima, putnim objavama i raznim drugim spiskovima po narodnosti. U buduce se imaju unositi samo i iskljucivo kao Hrvati. Sve do sada izdate legitimacije i isprave, gde su oznaceni kao Bunjevci i Sokci imaju se unistiti i nove izdati, izdavanje novih legitimacija ne sme se ponovo naplacivati od stranaka.

Stavlja vam se u duznost da o ovome odmah izvestite sve gradske i sreske odbore a preko ovih mesne, da to sto pre bezuvetno sprovedu, a vi da se starate, da se ovo svakako izvrsi i da o ucinjenom izvestite.

Smrt fasizmu - Sloboda narodu!

ISSN 1451-2505

Nek se ne zaboravi

Bunjevački Nacionalni Savet

Национални савет буњевачке националне мањине
Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine
National Council of the Bunjevac Ethnic Minority

Slušajte radio emisije na bunjevačkom jeziku

„Bunjevačka rič"

Radio Subatica (104,4 MHz) nediljom od 9,30 sati

„Subatica na bunjevačkom"

Radio Subatica (104,4 MHz) subotom od 9,45 sati

„Radio Spektar"

Treći program Radio Novog Sada (100 MHz) petkom od 14,15 sati

Slušajte „Bunjevački radio"

www.boc.rs

Gledajte TV emisiju na bunjevačkom jeziku

„Spektar"

Radio-televizija Vojvodine, drugi program, nediljom od 17,30 sati

Pratite nas na internetu

www.bunjevci.net

Bunjevački nacionalni praznici:

2. februar, ***Dan Velikog prela***

23. februar, ***Dan izbora prvog Nacionalnog savita***

15. avgust, ***Dan Dužijance***

25. novembar, ***Dan Velike narodne skupštine Srba, Bunjevaca i ostali Slovena***

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA
IZ OBLAKA RAŠIRILA KRILA,
OJ BUNJEVČE PROBUDI SE SADA
STAREŠINO SUBATICE GRADA.

MENE MATI UČILA PIVATI
PIVAJ SINE DA BUNJEVCI ŽIVE,
NEK NAM ŽIVI NAŠA MILA BAČKA,
TAMBURICA, PISMA BUNJEVAČKA.

NE ZOVEMO SAMO BOGATAŠE
VEĆ I DRUGE STANOVNIKE NAŠE,
JA SAM SINAK SUBOTICE GRADA
NE DAM VIŠE DA MOJ NAROD STRADA.

BUNJEVAČKA SVEČANA PISMA

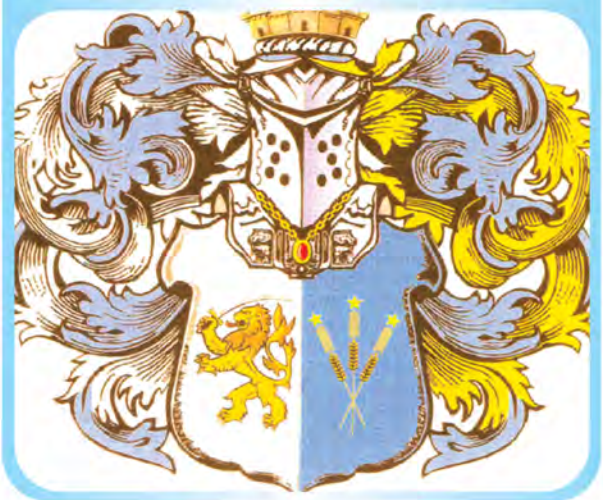

OSNIVANJE I FUNKCIONISANJE NIU „BUNJEVAČKOG INFORMATIVNOG CENTRA" POMOGLI

MINISTARSTVO KULTURE REPUBLIKE SRBIJE

POKRAJINSKI SEKRETARIJAT ZA INFORMACIJE AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINA

Informativno-političko glasilo
BN Bunjevačke Novine

Informativno-političko glasilo bunjevačke nacionalne manjine
Godina XVII Broj 192
Jun 2021.
Cina 50 dinara
Izlazi prve nedilje u misecu

Izdavač:
NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR" - Subatica

Osnivač izdavača:
NACIONALNI SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

Direktor NIU „BIC":
Boris Bajić

Glavni i odgovorni urednik „Bunjevački novina":
Nikola Stantić

Redakcija:
Nikola Stantić (novinar i lektor)
Ksenija Stojičić (gradska hronika)
Tamara Babić (kultura)
Stanislava Lutkić (Sombor)
Siniša Tikvicki (on-line izdanje)

Stalni saradnici:
Ana Vojnić Kortmiš, Tihomir Kujundžić Matković, Nikola Ostrogonac, Eva Kovač Pečkai

Tehnički urednik:
Nikola Stantić

Fotografija:
Nikola Stantić

Naslovna strana:
Nek se ne zaboravi

Adresa:
Trg cara Jovana Nenada 15/2,
24000 Subatica
Telefon/fax: 024 523-505
e-mail: bic@bunjevci.net

Štampa:
Rotografika Subatica

Tiraž:
1.000

Dizajn:
Studio Trid Beograd

Distribucija:
„Press international" - Novi Sad,
„Centrosinergija" d.o.o. Novi Beograd

List je upisan u Registar javnih glasila Agencije za privredne registre Republike Srbije pod registarskim brojem: NV000430
COBISS SR-ID 133482759

CIP - Katalogizacija u publikaciji Biblioteka Matice srpske, Novi Sad
659.3(=862)

Rič urednika

Poštivana čeljadi,

U misecu koji je iza nas aktivnosti oko uvođenja bunjevačkog jezika u službenu upotribu u Subatici su okončane. Odlukom Skupštine Subatice službeni jezici u ovoj varoši će nadalje bit osim srpskog, mađarski, hrvatski, konačno i bunjevački jezik. Naravno, ni ovaj korak nije prošo brez negodovanja, i podsmijavanja, al ako su se Bunjevci na čegagod navikli onda je to podsmijavanje.

No, Bunjevci su poznati i po upornosti, a upravo će ta osobina morat i dalje krasit sve one koji se dalje bore za ostvarivanje prava ove zajednice. Ko i uvik u ovom vrime, podsićamo se majski dešavanja iz 1945. godine i odluke kojom su svi Bunjevci priko noći postali Hrvati. Taka odluka, naravno, nema pravnu validnost, al se u bunjevačkoj zajednici trude nek se ona okarakteriše aktom asimilacije. Jel, kako ističu pridstavnici Savita, tekst iz te odluke se i danas koristi, i danas postoje oni koji smatraje kako bi se i danas moglo odlučit na sličan način – Bunjevci ne postoje, ne postoji bunjevački jezik...

I dok je tako, iz bunjevačke zajednice poručivaje kako će se i dalje nastavit borit, u cilju da Skupština AP Vojvodine konačno Naredbu iz 1945. godine proglasi aktom nasilne asimilacije.

Istovrimeno, radi se dalje na nigovanju bunjevački običaja, vridnosti, tradicije, a upravo će sve to bit obuvaćeno kroz bogat program nacionalnog praznika Bunjevaca – „Dana Dužijance" koji se odvija od aprila do avgusta 2021. godine.

Sadržaj

4-6
Subatica ima četri jezika u službenoj upotribi
7
Subotica – Subatica na bunjevačkom
8-9
Odluka brez opravdanja
14
Bunjevci istrajno čuvaje svoje običaje
15
Više ideja neg novaca
16
Lip početak, još lipši kraj
17
Svake godine sve zanimljivije
18
Kako smo se kadgod sigrali
19
Jedva čekaje nastup

Ako i vi želite da vam poštaš svakog prvog u misecu donese „Bunjevačke novine" pritplatite se na nji.
Godišnja pritplata je 600 dinara (sa ptt troškovima).
Platit možete na naš tekući račun: 200-2642360101825-19 (Poštanska štedionica)
sa naznakom za pritplatu.
Godišnja pritplata za inostranstvo je 20 evra.
Posli uplate nazovite nas kako bi upisali vašu kućnu adresu: 024 523-505

ODBORNICI SKUPŠTINE SUBATICE USVOJILI IZMINE STATUTA, KAKO SE TO I MOGLO OČEKIVAT

Subatica ima četri jezika u službenoj upotribi

U Subatici će u službenoj upotribi bit četri jezika srpski, mađarski, hrvatski, al i bunjevački – tim je okončan dug i komplikovan proces promine Statuta, stav je apsolutne većine prisutni odbornika (61 za, brez protiv, brez udržani)

Kako se to i moglo očekivat, apsolutna većina prisutni odbornika u Skupštini Subatice (61 za, brez protiv i brez uzdržani) glasala je da se usvoje promine Statuta Subatice koji će za poslidicu imat uvođenje četvrtog službenog jezika na teritoriji cilog grada, nuz srpski, mađarski i hrvatski, u Subatici će u službenoj upotribi bit i bunjevački jezik.

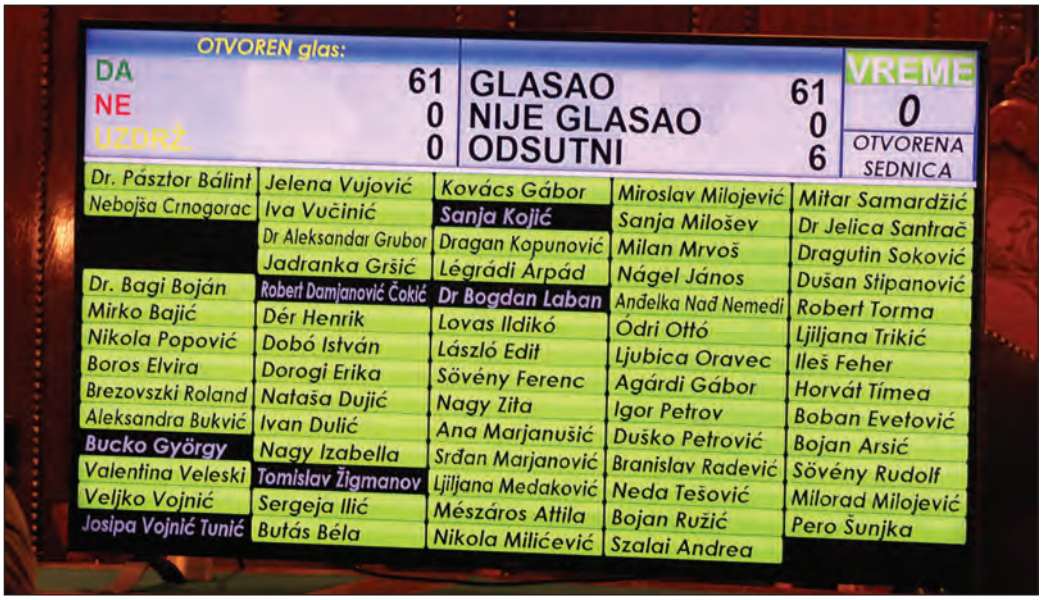

Odbornici Skupštine Subatice nisu imali dilema kad je na red došlo glasanje

Stevan Bakić, gradonačelnik Subatice istako je kako je ovo za Subaticu velik dan koji je pokazo ozbiljnost po pitanju procesa i ozbiljnost i jačinu gradske samouprave.

– Uvođenjom bunjevačkog jezika ne ugrožava se ničije pravo, nit prava nike druge nacionalne zajednice. Bunjevački narod je na ovim teritorijama skoro tri i po vika, njeva tradicija je zdravo duga, lojalni su uvik bili Subatici, uvik Srbiji. To su samo niki od elemenata koji su bili prisudni. Najbitnije je, ipak, to što je Srbija potpisnik Evropske povelje o regionalnim i manjinskim jezicima, još od 2006. godine, i time je u obavezi nigovat i unapridivat jezike manjinski i nacionalni za-

Stevan Bakić

Balint Pastor

Mirko Bajić

jednica, izmed ostalog i bunjevački. Izuzetno sam ponosan na ovaj pun demokratski kapacitet koji su pokazali Skupština i grad. Stavili smo pečat na jedinstvenost Subatice, na specifičnost u regionu, al i šire – kazo je gradonačelnik i istako zafalnost svim službama, pridsidniku Skupštine **dr Pastoru**, ko i šefu Kabineta **Savi Stamboliću** koji ga je zastupo tokom javne rasprave.

Dr Balint Pastor, pridsidnik Skupštine Subotice, naglasio je kako ne triba bilo ko da se osića povriđenim i ugroženim što će i bunjevački jezik bit u službenoj upotribi, te da je odnos lokalne samouprave isti prema svim pripadnicima nacionalni manjina.

– Ne minja se Statut svakog dana, čak ni u svakom mandatu, a isto je i s uvođenjom službenog jezika. Mislim da je odluka ispravna, Bunjevci će dobit ono pravo koje imaje ostali. Procedura izmine Statuta je učinjena u skladu s Ustavom, Zakonom i Poslovnikom i u izuzetno demokratskom duhu. Nismo donosili odluke na brzinu, ovo pitanje je bilo važno i ositljivo. Brez obzira na ositljivost, svi su izneli šta misle. Podile, ako su nastale, nastale su mnogo ranije, nisu sad, ne prija nikoliko miseci kad je ova Skupština počela raspravljat o uvođenju bunjevačkog jezika u službenu upotribu – divanio je dr Pastor i podvuko kako nije bilo podile u Skupštini, da nije bilo sukoba, jel su sve odluke o ovoj temi donete s ubedljivom i markantnom većinom.

Med onima koji su bili najsrićniji zbog ovake odluke, kojom je okončan dio duge borbe za jednaka prava, bio je **Mirko Bajić**, odbornik iz redova Saveza bački Bunjevaca. On je pofalio to što je procedura urađena u potpunosti u skladu sa Zakonom, zafalio se pridsidniku Skupštine koji je proceduru u potpunosti sprovo, brez obzira na to što je bilo elemenata koji su bili neprijatni.

– Posli više od 100 godina Bunjevci su zvanično priznati ko autohtoni južno-slovenski narod, s maternjim jezikom u službenoj upotribi. Nastavljamo dalje, nadamo se da će sramni akt iz 1945. godine konačno bit okarakterisan aktom asimilacije, jel on ima nesagledive poslidice po Bunjevce i danas. Posli tog, boricemo se za prava da dobijemo natrag sve što nam je na bazi tog akta oduzeto. Ostajemo doslidni onom što smo ranije divanili, pružamo ruku saradnje Hrvatima u Subatici, a i šire, u želji da međusobno komuniciramo, sarađivamo, činimo i kompromise, al da poštivamo jedni druge i borimo se nek svima nama koji živimo u ovom gradu bude bolje.

Dr Kujundžić Ostojić: „Velik i svitli dan”

Dr Suzana Kujundžić Ostojić, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, je posli momenta kad je Subatica postala grad s četri službena jezika u službenoj upotribi, izmed ostalog i bunjevačkog, istakla:

Suzana Kujundžić Ostojić

– Izuzetno zadovoljstvo, srića i ponos. Fala svima u ime cilog Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, u ime svi oni koji su radili na standardizaciji, fala onima koji pridaju jezik u osnovnim i sridnjim škulama i na fakultetu. Prija svega, najviše fala našem narodu, Bunjevkama i Bunjevcima, koji su ovaj jezik tri i po vika čuvali, divanili ga, čak i onda kad to društveno nije bilo poželjno i kad je bilo osuđivano. Ovo je velik i svitli dan, dan kad je bunjevački posto službeni u našem gradu, u našoj Subatici.

Tomislav Žigmanov: „Ukazivamo na nelogičnosti”

Zasidanju Skupštine nisu prisustvovali odbornici Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini. Oni su u vrime kad je na Dnevnom redu bila tačka o promini Statuta, isprid Gradske kuće održali konferenciju za medije.

Kako je istako **Tomislav Žigmanov**, i dalje nema slaganja s odlukom, a i nadalje će iz DSHV-a ukazivat na nelogičnosti, te će tražit pravnu zaštitu i procinu ustavnosti odluke.

Tomislav Žigmanov

– Naši glasovi nisu imali sluha kad su u pitanju ljudi na vlasti, brez razloga smo bili meta uvrida i pritnji na društvenim mrižama. Poštivali smo procedure, izneli činjenice koje divane o neodrživosti ove teze, po pitanju struke i prava. Ovo će bit presedan u Srbiji, vidićemo kaki će bit odgovor po pitanju inicijative Hrvatskog nacionalnog vića nek se na isti način hrvatski jezik uvede u Apatinu, Baču i Somboru – kazo je, izmed ostalog, Žigmanov.

Robert Damjanović Čokić, istako je da Liga socijaldemokrata Vojvodine više neće učestvovat u daljim diskusijama.

– Očekivali smo ozbiljan naučno-stručni razgovor o ovoj temi, al to se nije desilo. Svako ima pravo izjašnjavat se kako želi, a plašim se da je ovo ipak brza politička odluka koja će dovest do pogoršanja međunacionalni odnosa u Srbiji.

Jelica Santrač smatra kako demokratsko vrime 21. vika nosi pravo da se ponovo probude oni koji su na niki način kadgod bili ugnjetavani. Nek ovo bude „okidač” za druge nacionalne manjine koje imaje tradiciju.

– Nema velikog straha dal će

Dragan Kopunović

Veljko Vojnić

Jelica Santrač

Nebojša Crnogorac

Bela Butaš

bunjevački jezik imat svoju perspektivu opstat. Postoji činjenično stanje, zrila situacija da ovaj jezik zauzme svoju poziciju.

Miroslav Milojević, kazo kako je ovo vraćanje na stanje kako je kadgod bilo u istoriji, da su svi jezici naroda koji su živili u Subatici bili uvik ravnopravni.

– Dobro što je bilo javne rasprave u kojoj su obadvi strane iznele svoje argumente za i protiv. Ova izmina Statuta je štogod što je dobro i što će se u budućnosti razvijat i zaživit u punom smislu. Tribamo svi pomoć nek bunjevački jezik postane ono što je kadgod bio, a nek hrvatska manjina pokuša privazić ovaj sukob, jel je to nacija s ozbiljnom istorijom i kulturom.

Dragan Kopunović, osvrnio se i na nedavno održanu Javnu raspravu, negodujuć na komentare kako će uvođenje bunjevačkog jezika bit ko „Kristalna noć" za Hrvate, te je dodo:

– Bunjevci su ode više od tri vika, i ovo je samo prilika da se poštivaje činjenice i da Bunjevci ravnopravo ostvarivaje svoja prava, ko i sve druge manjine u Srbiji. Ništa niko neće gubit, svoja prava će imat i Hrvati i Bunjevci.

Nebojša Crnogorac kazo je kako nije bilo dileme oko podrške inicijativi.

– Ponosni smo što je pored strahota građanskog rata, međunarodne agresije, Srbija ostala zajednica koja uvažava najviše demokratske standarne norme u multinacionalnom i multikonfesionalnom životu. Zalažemo se da pripadnici nacionalni manjina imaje ista prava ko svi građani Srbije i sva kolektivna prava i protiv smo da se prava nacionalni manjina smanjivaje, nit da se koriste protiv države.

Veljko Vojnić, naveo je mišljenje **dr Martina Hancelmana**, lingviste iz Nemačke, koji tvrdi da je bunjevački mikro-jezik i da se uvođenje bunjevačkog jezika mora odlučno podržat, brez ograničenja i naglasio:

– Svečani i istorijski dan za naš grad, i naš gradonačelnik i pridsidništvo Skupštine ostaće zlatnim slovima upisani i istoriji našeg grada. Ni kraćeg mandata ni većeg postignuća kad su u pitanju manjinska prava.

Nikola Milićević je prino stav dila hrvatske zajednice kako pridstavnik DSHV-a u Skupštini Subatice ne pridstavlja stav cile hrvatske zajednice, te da Hrvati poštivaje Bunjevce.

Na kraju je govorio i **Bela Butaš**, koji je istako kako je okončan velik poso.

– Ispoštivana je zakonska procedura i stvoren je pravni osnov za poslidnju fazu prid usvajanje odluke. Teorija i praksa uvik iđu zajedno, ko i prava i obaveze. Tribamo bit svisni da dosta vrimena triba proć da bunjevački jezik ko službeni jezik u praksi bude i službeni jezik u užem smislu te riči – kazo je Butaš i objasnio kako slidi objavljivanje odluke u Službenom listu, a osmog dana od objavljivanja bunjevački jezik je i zvanično u službenoj upotribi.

N. S.

SVEČANA SIDNICA NACIONALNOG SAVITA BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

Subotica – Subatica na bunjevačkom

Osim imena grada, na bunjevačkom jeziku biće nazvane i teritorijalne jedinice, Bajmak, Kraljov Brig, Dolnji Tavankut, Mirgeš, Višnjovac

U ponedeljak, 17. maja, u Plavoj sali Gradske kuće u Subatici, održana je svečana sidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine s namirom proglašavanja zvanični naziva teritorijalni jedinica ko i samog naziva Subotice – Subatice.

Zvanični naziv Grada Subotice je Varoš Subatica, a što se tiče naseljeni mista, Bunjevci će koristit nazive Bajmak, Kraljov Brig, Dolnji Tavankut, Mirgeš, Višnjovac, dok se imena ostali mista neće razlikovat u odnosu na srpski jezik.

Posli svečane sidnice, **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica NSBNM, istakla je kako je ovo momenat za ponos i sriću, jel je bunjevački jezik i zvanično posto služben u Subotici.

– Možemo da sa ponosom i brez stida divanimo svojim jezikom, sa željom da ponose i sriću podilimo sa svim Bunjevcima i Bunjevkama, našom bunjevačkom zajednicom. Svoju pripadnost nosimo ko i svi drugi u Subatici, Vojvodini i Srbiji, što nije uvik bilo. Nema razloga da bunjevački ne divanimo u Subatici, javno i glasno. To dugo nije bilo društveno poželjno i često je nailazilo na konsekvence koje nisu primerene današnjem vrimenu – naglasila je dr Kujundžić Ostojić.

Suzana Kujundžić Ostojić i Branko Pokornić

U ime gradonačelnika **Stevana Bakića**, sidnici je prisustvovo šef Kabineta gradonačelnika **Sava Stambolić**. On je istako kako je u Subatici i formalno udaren pečat na ono što se dešava već vikovima, a rič je o suživotu različiti naroda.

– Nacionalni savit Bunjevaca je jednoglasno, koristeć svoje zakonsko pravo da odredi ime grada na svojem jeziku i utvrdi nazive naseljeni mista na teritoriji Subatice to na ovoj svečanoj sidnici i učinio. Slidi objavljivanje ti naziva u Službenom listu AP Vojvodine i Službenom listu Subotice, posli čega će bit uvršćeni u Statut Subatice. Time će proces uvođenja bunjevačkog jezika u Subotici biti zaokružen – istako je Stambolić, te dodo:

– Poznato je kako je Subatica kroz istoriju imala velik broj naziva. I Subatica, kako je danas formalno utvrđeno da se na bunjevačkom kaže, je naziv već vikovima prisutan u bunjevačkom narodu, a sad je samo ozvaničen – istako je Stambolić.

Sava Stambolić

Da su ovo momenti za ponos potvrdili su i **Branko Pokornić**, pridsidnik Izvršnog odbora NSBNM, i **Nikola Babić**, podpridsidnik Nacionalnog savita, odnosno prvi pridsidnik Savita. **N. S.**

SVAKOG MAJA, POSEBNO OVE GODINE, PODSITIMO SE DEKRETA IZ 1945. GODINE KOJI SE, I DAN-DANAS, REFLEKTUJE NA BUNJEVAČKU ZAJEDNICU U VOJVODINI

Odluka brez opravdanja

U vrime kad su u medijima izraženi divani o pitanju Bunjevaca i bunjevačkog jezika, ne mož se zaobać ni još jedan važan događaj iz ne tako daleke prošlosti, a koji se, i danas, itekako reflektuje na dešavanja u i oko bunjevačke zajednice.

Naravno, rič je o Dekretu iz 1945. godine, o Naredbi kojom su Bunjevci „ukinuti". Dekret je u proteklom periodu bio često spominjan, kako u Skupštini Subatice, di je bilo divana o promini Statuta, odnosno o uvođenju bunjevačkog jezika u službenu upotribu u Subatici, o njemu je divanjeno na Javnoj raspravi održanoj u okviru pomenutog procesa, a tema Dekreta nije bila zaobađena ni na konferencijama, u medijima...

Nema odustajanja

Kako se moglo čut od pridstavnika bunjevačke zajednice, nema odustajanja od zahtiva da se pomenut Dekret proglasi ništavnim, odnosno, da se konstatuje kako je to bio akt asimilacije. O tom je često, pa i na poslidnjoj konferenciji za medije, divanio **Mirko Bajić**, pridsidnik Saveza bački Bunjevaca. To je, kako je više puti ponovio, očit primer asimilacije, taj akt više nema pravnu važnost, al je, kako naglašava Bajić itekako prisutan u glavama oni koji i dalje tvrde kako su Bunjevci ne postoje ko autohtona nacionalna manjina i kako sve što je bunjevačko, mora bit hrvatsko, pa i jezik.

Na Javnoj raspravi je također bilo divana o Dekretu, pripadnici hrvatske zajednice su tvrdili kako su se Bunjevci izjašnjavali ko Hrvati i

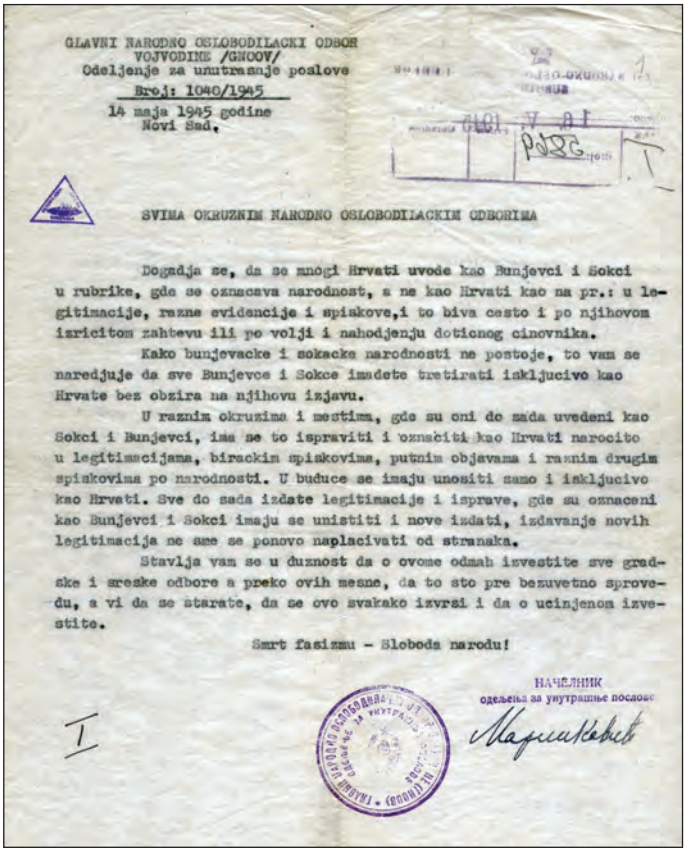

GLAVNI NARODNO OSLOBODILACKI ODBOR
VOJVODINE /GNOOV/
Odeljenje za unutrasnje poslove
Broj: 1040/1945
14 maja 1945 godine
Novi Sad.

SVIMA OKRUZNIM NARODNO OSLOBODILACKIM ODBORIMA

Dogadja se, da se mnogi Hrvati uvode kao Bunjevci i Sokci u rubrike, gde se oznacava narodnost, a ne kao Hrvati kao na pr.: u legitimacije, razne evidencije i spiskove,i to biva cesto i po njihovom izricitom zahtevu ili po volji i nahodjenju doticnog cinovnika.

Kako bunjevacke i sokacke narodnosti ne postoje, to vam se naredjuje da sve Bunjevce i Sokce imadete tretirati iskljucivo kao Hrvate bez obzira na njihovu izjavu.

U raznim okruzima i mestima, gde su oni do sada uvedeni kao Sokci i Bunjevci, ima se to ispraviti i oznaciti kao Hrvati narocito u legitimacijama, birackim spiskovima, putnim objavama i raznim drugim spiskovima po narodnosti. U buduce se imaju unositi samo i iskljucivo kao Hrvati. Sve do sada izdate legitimacije i isprave, gde su oznaceni kao Bunjevci i Sokci imaju se unistiti i nove izdati, izdavanje novih legitimacija ne sme se ponovo naplacivati od stranaka.

Stavlja vam se u duznost da o ovome odmah izvestite sve gradske i sreske odbore a preko ovih mesne, da to sto pre bezuvetno sprovedu, a vi da se starate, da se ovo svakako izvrsi i da o ucinjenom izvestite.

Smrt fasizmu - Sloboda narodu!

НАЧЕЛНИК
одељења за унутрашње послове

prija 14. maja 1945. godine kad je Dekret i donet, dok je, na primer, **Aleksandar Bošnjak**, član Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine i podpridsidnik UG „Bunjevačko kolo" iz Sombora naglasio kako je taj Dekret upravo i pravi dokaz postojanja Bunjevaca na ovim prostorima. Jel, da nije bilo Bunjevaca, ne bi ni tribalo naređivat njevo „pripisivanje" hrvatskoj zajednici.

Borba traje od 2003. godine

Kako je za „Bunjevačke novine" divanio Nikola Babić, prvi pridsidnik NSBNM, i danas aktivan u bunjevačkoj zajednici, Dekret je posto aktuelan na Elektorskoj skupštini, odnosno, onda je posto poznat većini, a od 2003. godine do danas borba za njegovo proglašenje ništavnim i aktom asimilacije i dalje traje.

– Zafaljujuć istoričaru Radetu Šumonji, koji je bio i direktor Istorijskog arhiva u Somboru, otvoreno je ovo pitanje. On je poznavo nas Bunjevce i došo je do ovog dokumenta i svega što je bilo nuz njega. Ko vrsni istoričar dobro je ocinio važnost dokumenta, te ga je proslidio Đuri Bošnjaku, smatrajuć da on, ko pridsidnik „Bunjevačkog kola" iz Sombora i član ostali bunjevački udruženja, mož imat koristi od tog. Tako je i bilo – sića se Nikola Babić.

Zapanjeni sadržinom Dekreta

Bilo je to vrime prid Elektorsku skupštinu, pa je **Đuro Bošnja**k i pridložio nek se ta tema nađe prid Bunjevcima 23. februara 2003. godine.

– Tema je uvršćena u Dnevni red i Bošnjak je pročito Dekret u cilosti. Svi smo bili iznenađeni, zapanjeni sadržajom i saznanjom šta se sve Bunjevcima desilo. Zapanjilo nas je i to što su pojedinci morali znat za tako štogod, al da bunjevačka javnost to nije znala. Niko to nikad nije saopštio, niko o tom nije divanio. Bošnjak je tražio nek se članovi Elektorske skupštine izjasne o temi aklamacijom, kako je kazo „Od danas za nas Bunjevce ovo više ne važi", što je izazvalo oduševljenje, zadovoljstvo i tako je jednoglasno prihvaćeno. Od onda se u našoj javnosti, posebno med Bunjevcima, o ovoj temi divani.

Babiću, koji je tisno saradivo sa starijim Bunjevcima, bilo je čudno da nikad nije čuo za postojanje ovakog dokumenta.

– Tim činom je nama, Bunjevcima, oduzet identitet, jednostavno je kogod odlučio da više ne postojimo. I sve je urađeno vrlo brzo, odluku su iz Glavnog narodno-oslobodilačkog odbora proslidili na druge nivoe, a iz sreski odbora su već do kraja juna slali odgovore nek se naredba sprovodi i nek se Bunjevci više ne mogu izjašnjavat svojim imenom, već samo po odluki Glavnog odbora.

Babić se prvo obratio **Nevenki Bašić Palković** koja je u roku od dan-dva i u Istorijskom arhivu u Subatici pronašla odluku. Ona je obilužila i broj pod kojim se on vodi, bilo je to važno da ovaki dokument „ne poide mrak". Babić nije naišo na razumivanje ni kod **Marka Peića** kojem se oma obratio.

– Sa čika Markom sam imo dugu i dobru saradnju, utico je na mene, i danas ga cinim i poštivam. Al, kad sam očo kod njega s Dekretom samo je kazo da to ostavim, nije želio o tom divanit. Bio sam uporan, mislio sam kako sam ga tog dana zateko „na krivoj nogi", pa sam posli nikog vrimena opet kroz divan spomenio i ovu temu. I, opet je bio izričit kako neće divanit o tom. Niko nije imo pravi odgovor zašto je to bilo tako, al je na tom ostalo. Nuz sve uvažavanje, bilo je i drugi tema oko koji se nismo slagali, prija svega oko formiranja Savita. Za mene je bilo važno da imamo jednu instituciju koja će sarađivat s državnim organima, dok je on smatro kako sve triba bit grupisano oko Bunjevačke matice.

Bunjevci bili dio Odbora

Babiću nikako nije bilo jasno kako je kogod mogo „aminovat" odluku da se poništi jedan narod, a tek su kasnija saznanja bila iznenađujuća.

– Uvik me je mučilo kako nije bilo reakcije od naši Bunjevaca koji su i bili nosioci u narodno-oslobodilačkoj borbi. Teško sam dolazio do podataka, a pojava elektronski medija je dosta pomogla. Našo sam na jedan komentar iz DSHV-a u kojem se pita zašto se mi Bunjevci bunimo protiv Dekreta, kad su ga Bunjevci i doneli.

Babić se latio posla, a nuz tekst u „Subotičkim novinama" stigo je i do imena Bunjevaca koji su bili u Glavnom narodno-oslobodilačkom odboru.

– Podpridsidnik Odbora bio je Lajčo Jaramazović, koji je prvo bio pri Hrvatskoj seljačkoj stranki, pa je posli aktivno učestvovo u formiranju nove vlasti. U Odboru su bili Blaško Rajić, Alojzije Mihaljčević, pravnik, Matija Evetović, general i narodni heroj Đuro Dulić, advokat Grgo Skenderović, inače i član HSS-a, Grgo Lulić, član Komunističke partije, Ivan Vuković, advokat el profesor iz Bača. Tu su oni koji su „aminovali" odluku Odbora koja je doneta na kakom drugom nivou. Dugo sam razmišljo o ovoj temi, u kakom su se položaju našli naši ugledni Bunjevci da su dozvolili da se jednim aktom bunjevačko ime izbriše.

Nema opravdanja

Kako kaže Babić, opravdanja nema, brez obzira na okolnosti koje su onda bile aktuelne.

– Sićamo se malo i pedeseti godina, bilo je poznata strahovlada tadašnje Komunističke partije i lidera. Ko je, i da je tio, mogo kazat „ne"? Znao sam lično Đuru Dulića, bio je škulski drug mojeg oca. On je bio revnosan član partije, stalno je bio aktivan, u ratu i posli njega i ne virujem da je bio u situaciji protivit se. To nije uradio ni Blaško Rajić oko kojeg ima dosta kontraverzi. Jaramazović je rano ušo u sukob, nije se slago s kolektivizacijom, pa je iz Odbora i izašo. Mihaljčević je ko mlad pravnik oma prišo u Novi Sad di je izabran za sudiju i pridavača u škuli. O stavu Evetovića o Bunjevcima vidilo se iz njegovog činjenja u prohrvatskom stavu, a prizime Skenderović se uglavnom provlači kroz prohrvatske aktivnosti. To je, jednostavno, tako bilo i nama i dalje pridstoji velika borba. Ostali smo brez imena, institucija, udruženja, brez intelektualaca, brez imanja. Našem uglednom svitu je sve konfiskovano, metnuti su pod sramotu, ko kulaci...

Taki period ostavio je dubok trag na bunjevačku zajednicu, a čini se kako Bunjevci već vikovima

Nikola Babić, prvi pridsidnik Bunjevačkog nacionalnog savita

služe ko „roba za potkusurivanje".

– Ni država koju smo stvarali 1918. godine nam nije tušta pomogla. Kad je bilo pitanje o statusu bunjevačkog u škulama, tadašnji podpridsidnik Vlade Vesnić, koji je primio Vranju Sudarevića i saradnike, kazo je da nas ne priznaje i optužio da šurujemo s Mađarima. Iskoristila je to druga strana, ubacivani su intelektualci, pogotovo u Subatici i Somboru. Postali smo lak plen, ne samo za Glavni narodno-oslobodilački odbor i Đilasovu komisiju, neg i za sve oni koji su kroz slabljenje Bunjevaca tili ojačat svoj identitet. Bunjevci su imali kulturu, tradiciju, običaje kake nije svako imo i to je bestidno oduzimano i svojatano.

Institucije važne

Babića i saradnike samo je uglavnom sačeko sličan stav kad su pokušali pokrećat inicijative da se o Dekretu zvanično oglase državni organi, brez obzira na to ko je bio u tom momentu na čelu države koja je, izmed ostalog, i minjala ime.

– Bio sam kod Čanka u vrime kad je bio pridsidnik Skupštine Vojvodine, nije bilo razumivanja. Sićamo se i proslave 100 godina Dužijance kad je Pajtić kazo „Hvala Bogu da Hrvati imaju svoju dužijancu". Koštunica nas je uvažavo, u njegovo vrime smo dobili nacionalne simbole, a kad sam ga jednom prilikom pito nek mi kaže šta je bilo na divanu u Zagrebu, odgovorio je kako je tema „O Bunjevcima" skinuta. Uostalom, mi tu temu ni ne pokrećemo, mi znamo ko smo, al ne i drugi. Stav lidera iz Demokratske stranke bio je da su Bunjevci i Hrvati isto. Aktuelnoj vlasti ne možem ništa osporit, izveli su državu iz bankrota, Srbija ima priznat status, al se pitanje Bunjevaca i dalje meće sa strane. Dobijemo ono što dobijemo, dobro je to, al i dalje nismo ravnopravni, pogotovo kad se pogleda šta hrvatska zajednica dobije od Srbije. Brez-rezervnu podršku smo imali jedino od prijašenjeg pridsidnika Tomislava Nikolića. Trenutno se u ovoj temi ćuti, dal zbog naše braće Srba koji žive, el prživljavaje u Hrvatskoj, ostaje da se čeka drugo vrime. To vrime virovatno neću dočekat, al se nadam da oće nova generacija Bunjevaca. Imamo sad konačno snažne institucije, a da smo ih imali ranije, virujem da bi situacija bila bolja po nas – naglasio je Babić na kraju divana.

(razgovor sa Nikolom Babićom obavljen je prilikom pripravljanja prošlogodišnjeg majskog junskog izdanja „Bunjevački novina")

N. S.

SUBATICA NA BUNJEVAČKOM – HRONIKA ZA MAJ

Obilužen Dan pobide nad fašizmom

Polaganjom vinaca na Spomenik žrtvama fašizma i Spomen-kompleks palim crvenoarmejcima na Pravoslavnom groblju u Dudovoj šumi obilužen je Dan pobide nad fašizmom, 9. maj. Prisutnima se obratio gradonačelnik varoši Subatice **Stevan Bakić** koji je kazo da naša varoš pamti junake koji su živote dali u antifašističkoj borbi, odavanjom počasti:

– Zaista je prikladno da se tog znamenitog dana od prija 76 godina sićamo što češće jel je on označio dolazak pobide i slobode. Slobodoljubivi ljudi širom svita, a prija svega narodi Sovjetskog Saveza izborili su se nuz ogromne žrtve da ideologija mržnje i smrti bude poražena zauvik. Tu najveću od svi pobida slavimo, a ove godine obilužavamo i osamdesetu godišnjicu početka Drugog svitskog rata na srpskom i ruskom prostoru. Oni koji su u aprilu 1941. godine ubijali nevine Subatčane, masovno su kasnije stradali od junačke Crvene armije, bezuspišno pokušavajuć pokorit neosvojivu Rusiju. Zločin nikad ne mož proć bez kazne – kazo je gradonačelnik.

Dan pobide nad fašizmom varoščanima je čestito i **Maksim Bakrač**, pridsidnik Gradskog odbora SUBNOR Subatica:

– Ovo je jedan velik praznik, dan kad se završila petogodišnja krvava agresija fašistički snaga, na čelu s Nemačkom na cilu Evropu i šire, di je priko 50 miliona ljudi izgubilo živote. Najviše žrtava dala je bratska Sovjetska armija i oni su izgubili priko 22 miliona ljudi, što boraca, što građanstva, a veliki broj je pao braneć tadašnji Lenjingrad. Ni mi nismo, kad se uzme u obzir brojnost stanovništva, bolje prošli. Naročito je strado srpski narod. Priko 500 do 600 hiljada srpskih duša stradalo je u tom nesrićnom Drugom svitskom ratu.

U ime lokalne samouprave i SUBNOR-a varoši Subatice vinac na Spomenik žrtvama fašizma položila je delegacija na čelu s gradonačelnikom **Stevanom Bakićom**, u ime Vlade Republike Srbije i Severno-bačkog upravnog okruga delegacija koju je pridvodio načelnik Okruga **Bojan Šoralov**, a u ime ambasade Rusije u Beogradu delegacija koju je pridvodio **Stanislav Lupin**, drugi sekretar ambasade Rusije. Vince je položila i delegacija Jevrejske opštine Subatica, Srpsko-ruskog društva „Aleksandar Nevski", Srpsko-rusko-beloruskog bratstva „Sveti knez Vladimir", Ruske stranke i Ruskog nacionalnog savita, Udruženja Ličana „Lika", „Centra Tito", „Komunisti Subatice", i Udruženja građana „Mini Jugoslavija".

Jugonostalgičari obilužili Dan mladosti

Subatički Jugonostalgičari obilužili su 25. maja Dan mladosti i rođendan **Josipa Broza Tita** na prostoru 4. Mini Jugoslavije. Delegacija članova varoški udruženja se posli skromnog programa uputila u Beograd, položit vince u Kuću cvića di je saranjen Josip Broz Tito. **Goran Gabrić**, pridsidnik 4. Mini Jugoslavije pročito je poruku koju su članovi udruženja odneli u Beograd:

– Druže Tito, okupili smo se danas da ti odamo počast za sve što si učinio za nas, za Jugoslaviju, za naše narode i narodnosti. Zafalni smo za svu infrastrukturu, fabrike, stanove i naselja koja si izgradio, za elan i samopouzdanje koje si u nas usadio, za osićaj ravnopravnosti u društvu, kako našem tako i svitskom. I danas, 40 godina kasnije, nismo zaboravili vridnosti koje si ostavio, i svečano obećavamo da sa tvog puta skrenit nećemo.

Blaško Gabrić, osnivač 4. Mini Jugoslavije kazo je da je od velikog značaja da i mladi znaje kako je to bilo živit u doba kadgodašnje Jugoslavije:

– Vi mladi morate se sitit šta je Jugoslavija bila, šta znači ovo što sad pridsidnik pokušava napravit, mali šengen, to je spas za vas mlade. Da možete putovat, radit i ostvarit svoja prava. Danas od minimalca nijedan radnik ne mož živit.

Mikloš Nađ Olajoš, isprid Varoškog komiteta Komunista Srbije kaže da su u prigovorima planovi za obilužavanje ovog datuma iduće godine:

– Ove godine nosimo jednu simboličnu štafetu u Kuću cvića. Za iduću godinu već smo imali dogovore s prijateljima iz čitave Jugoslavije, nek krene štafeta iz Kavadarca i proće svim Republikama bivše Jugoslavije, a u planu je da prođe i Subaticom, ko neizostavni dio.

I posli Titove smrti s obilužavanjem Dana mladosti nastavilo se sve do 1988. godina, kad je ovaj praznik i zvanično ukinut. Od tad na ovaj način subatički Jugonostalgičari sićaje se praznika koji se kadgod slavio na visokom nivou, od Vardara pa sve do Triglava.

Bunjevački jezik i zvanično četvrti u službenoj upotribi u Subatici

Jednoglasno, odbornici Skupštine varoši Subatice na 9. sidnici donili su odluku nek se izmini Statut varoši Subatice odnosno nek se u službenu upotribu uvede bunjevački jezik. Pridsidnica Nacionalnog savita Bunjevaca zafalila se svima koji su aktivno učestvovali u postupku koji je prithodio ovoj konačnoj odluki:

– Izuzetno zadovoljstvo, srića i ponos, u ime cilog Bunjevačkog nacionalnog savita, u ime svi oni koji su radili na standardizaciji jezika, u ime svi koji pridaju ovaj jezik u osnovnim u sridnjim škulama, na Pedagoškom fakultetu u Somboru, al prija svega i najviše našem narodu, Bunjevkama i Bunjevcima koji su ovaj jezik tri i po vika čuvali i divanili, čak i onda, kad to društveno nije bilo poželjno, kad je bilo i osuđivano – kazala je pridsidnica.

Prema ričima **Stevana Bakića**, gradonačelnika Subatice donošenjom ove odluke ne ugrožavaje se prava drugi nacionalni zajednice koja žive u varoši:

– Ono što je jako bitno i što ću i sad naglasiti jeste da se uvođenjom bunjevačkog jezika ko službenog na teritoriji grada ne ugrožavaje ničija prava, nijedne druge nacionalne zajednice. Bunjevački narod na ovom području je skoro 3 i po vika, i moram kazat da su njevi tradi-

cija i običaji jako dugi, da su lojalni bili uvik ovom gradu, državi Srbiji.

Odbornici su doneli i Odluku o stavljanju van snage Regulacionog plana centra varoši Subatice – II zona i Odluku o usvajanju Lokalnog akcionog plana zapošljavanja za 2021. godinu za varoš Subaticu. Na devetoj sindici Skupštine doneta je i odluka o pristanku mandata **Predraga Bobića** na mistu direktora JKP „Subatička toplana". Njega će zaminit **Saša Petković**. Novi direktor Javnog priduzeća „Subatičke pece" je **Aleksandar Aleksić**, a na njegovo misto u „Subaticatrans" dolazi **Dejan Ljubisavljević**, dosadašnji direktor priduzeća „Subatičke pece". Odbornici su izmed ostali doneli i odluku kojom se definišu dobitnici nagrade dr „Ferenc Bodrogvari".

Članovi Udruženja građana „Solidarnost" ukazali na značaj obilužavanja 01. maja

Članovi Uruženja građana Subatice „Solidarnost", i Varoški odbora „Komunisti Srbije" i „Centar Tito" i ove godine su uoči 1. maja, Međunarodnog dana borbe za radnička prava ukazali na radnička prava koja su tokom prithodni godina radničke borbe bila ugrožena. **Mikloš Nađ Olajoš**, isprid Udruženja građana Subatice „Solidarnost" ukazo je na probleme s kojima se radnici i dan-danas suočavaje:

– Mi se danas prvenstveno sićamo svi žrtava radničkog pokreta i radničke borbe počevši od Čikaškog pira pa sve do dana današnjeg. Tio bi naglasit da svi Subatičani to znaje, da sve ono što nas je zadesilo 90-tih do 2015/2016. godine, da i u Subatici imamo žrtava radničke borbe, jel smo imali slučaj da su ljudi zbog pljačkaške privatizacije izvršili samoubistvo, porodice su nam se raspadale... Mi se 1. maja sićamo na prvom mestu ti žrtava radničkog pokreta. Sve te naše ljude ne smimo zaboravit.

Skup isprid Radničkog univerziteta jedini je bio način da se članovi i simpatizeri ovi udruženja i varoški odbora okupe uoči 1. maja zbog aktuelne epidemiološke situacije zbog koje ove godine nije bilo obilužavanja Praznika rada ni na prostoru 4. Mini Jugoslavije, al ni u vidu tradicionalnog Prvomajskog uranka na Paliću.

Jačanje IT sektora

Subatičke It kompanije u saradnji s visokoškulskim ustanovama iz Varoši oformile su „IT Subatica 2030", projekat usmiren na jačanju IT struke, i IT obrazovanju. O glavnim ciljovima koji su prid stručnjacima u oblasti informacione tehnologije, divanio je **Branimir Gajić**, osnivač subatičke kompanije „Infostud":

– Ovo je inicijativa lokalni kompanija i obrazovni institucija kojoj je cilj u naredni 10 godina Subaticu postavit na mapu regionalni i nacionalni IT centara, kako bi doprineli jačanju IT zajednice, IT struke, IT privrede, IT obrazovanju u Subatici, da napravi dobru spregu za mlade od obrazovanja, praksi, do rada i kompletnog života u Subatici.

Prema ričima **Mladena Prijića**, pridstavnika kompanije „Concord soft" kroz ovaj projekat realno je očekivat formiranje dobrog i kvalitetnog kadra:

– Očekivamo kako ćemo kroz ove obrazovne institucije dobit dobar i kvalitetan kadar. Da bi to ostvarili moramo svi zajedno radit na tom da te obrazovne ustanove dobiju dobre master programe, imaju dobre profesore i što bolji proces učenja. U Novom Sadu i Beogradu postoji veoma veliki upliv strani kompanija koje daju mnogo veće plate, međutim u Subatici još uvik to nije slučaj.

Ekonomski fakultet prema ričima **Mirjane Marić**, docenta ovog fakulteta škuluje studente za IT kompanije i radi na tom da se oni posli uspiju i zaposlit. U tom se slaže i **Igor Firstner**, direktor Visoke tehničke škule:

– Ako je naš interes to da se ravnomirno razvijamo onda mislim da jedna ovaka inicijativa je za nas nešto što moramo prihvatit. Životno smo zainteresovani za to da Subatica bude grad koji će biti interesantan za mlade ljude, al ne samo za mlade ljude neg i kasnije za njeve porodice. Da mogu tu radit i živit. I mi smo tu ko obrazovna institucija da obrazujemo kadar koji će moć opsluživat IT, al i druge sektore – kazo je Firstner.

Izložba posvećena stradanju jasenovački mučenika

U Vestibilu Varoške kuće otvorena je izložba „Koncentracioni logor Jasenovac 1941-1945. godine", autora **Tanje Tuleković** i Dejana Motla. Izložbu je u utorak, 25. maja, otvorio gradonačelnik Subatice **Stevan Bakić**:

– Prošle godine smo u ovom istom prostoru, bili domaćini izložbe „Dijanina dica" koja je upoznala Subatičane s plemenitim radom Dijane Budisavljević. Dok će nas izložba koja se danas otvara podsitit na užase logora koji je na najgori način oličavo ustaški genocid koji je vršen na čitavom prostoru NDH. Danas u Srbiji kultura sićanja nije više stvar pojedinaca el udruženja, već državna politika i opridiljenje. Ova izložba realizuje se pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i informisanja i Ministarstva odbrane, a Varoš Subatica je lokalna samouprava koja se med prvima uključila u projekat i ja zaista pozivam sve sugrađane nek dođu i pogledaju ova potresna svidočanstva o najvećem zlu u istoriji svita – kazo je Bakić.

Šef Pridstavništva Republike Srpske u Srbiji **Mlađen Cicović** takođe se obratio prisutnima:

– Decenijama se zataškavala istina o Jasenovcu, čak toliko da ni u susidnim državama, a kamoli dalje u svitu nisu znali ni da je uopšte postojo taj strašni logor, ta paklena industrija smrti. Znalo se i znamo da su Ustaše svoju politiku etničkog čišćenja sprovodili na osnovu posebnog zakona o koncentracionim logorima koji je usvojen u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj, a tek 2017. godine izraelski istoričar koji se bavi izučavanjom Holokausta, a posebno koncentracionim logorom Aušvic, Gideon Grajf potvrdio, acipiram, da je logor u Jasenovcu bio „mnogo užasnije misto od Aušvica".

Po ričima **Tanje Tuleković**, direktorke Javne ustanove „Spomen-područje Donja Gradina" izložba oslikava hronološki prigled istorijski događaja:

– Izložba se sastoji iz nikoliko cilina koje hronološki daju prigled prija svega istorijski dešavanja izmed Prvog i Drugog svitskog rata, zatim osnivanje Nezavisne Države Hrvatske sa naglaskom na njezinoj

zakonskoj regulativi koja je imala za cilj ozakonit taj genocid koji je kasnije sprovodila nad Srbima, Jevrejima i Romima. Zatim, tu je formiranje Koncentracionog logora Jasenovac, sridinom avgusta 1941. godine, potom stradanje Srba, Jevreja, Roma, sudbina dice logoraša, način likvidacije, posliratno bolno traganje za dicom i članovima porodice, te istraživanja u Donjoj Gradini.

Fondacija šalje snažnu poruku

U centru varoši kod nove fontane u utorak, 25. maja, obilužen je Međunarodni dan nestale dice. Osnivač Fondacije „Tijana Jurić" **Igor Jurić** poslo je snažnu poruku s Trga di je bio organizovan program:

– Prošle godine prijavljen je nestanak 1.147 dice, a pronađeno je 1.103, znači na kraju godine prisik je bio da za 44 dice nemamo podatke di su i šta se s njima ustvari desilo, što jeste jedan podatak koji je dovoljan da nas sve zabrine. Fondacija šalje poruku u Subatici ove godine zato što mislim da ima razloga za to. Ode su se desile nike strašne stvari. Čini mi se da iz Subatice svake godine i konstantno treba da se šalje poruka da bezbednost dice mora bit na većem nivou.

U sklopu programa nastupio je dičiji hor „Čuperak" iz Kikinde, odigrana je pridstava, a pored tog pušten je i film s fotografijama dice za kojom se još uvik traga.

Škulskom centru „Dositej Obradović" donirana vridna oprema

„Rotari klub" Subatica doniro je opremu vridnu 65 hiljada evra Škulskom centru s domom učenika „Dositej Obradović" kojom je opremljena gluva soba. Ova ustanova je dobila najsavrimiju opremu u vidu gluve sobe, nov audiometar, timpanometar, 2 digitalna logopedska seta, 4 komunikatora, 2 ksafa D aparata, set amigo aparata, opremu za interaktivan pod i zid. Direktorica ove škule **Nataša Nimčević** zafalila je na vridnoj donaciji:

– Oprema koju smo dobili je taka da se zaista možemo pofalit najsavrimenijim uslovima rada ne samo kada je u pitanju rano otkrivanje slušnog oštećenja neg i u oblasti rane intervencije ko i u oblasti kontinuiranog govorno-jezičkog razvoja. Mišljenja smo da rana intervencija nije dovoljno dobro pokrivena na teritoriji grada i da na tome svakako triba radit. Kad divanimo o ranoj intervenciji, mislimo na uzrast dice od 0 do 3 godine.

Slobodan Anić, aktuelni pridsidnik „Rotari kluba" kaže da su sridstva obezbiđena u mandatu prithodne pridsidnice, doktorice **Katje Puleve**:

– Ko što i vidite, svake godine se u „Rotariju" minjaje pridsidnici i upravo u toku mandata doktorice Katje Puleve ovaj projekat je pokrenut i sproveden u dilo, al eto, meni je zapala ta čast formalno i pridat ovu izuzetnu opremu koja nas sve čini ponosnim.

U nastavku slidi obuka kadra koji će ovu značajnu opremu i koristit u Zagrebačkom Kliničkom centru.

„Nedilja Crvenog krsta" u znaku brojni aktivnosti

Varoška organizacija Crvenog križa nizom aktivnosti od 8. do 15. maja obilužila je Nedilju Crvenog križa pod sloganom „Nezaustavljivi - računajte na Crveni križ kad je najteže, jel smo i dalje zajedno". U prostorijama varoške organizacije održana je konferencija za novinare na kojoj su pridstavljena sva angažovanja volontera i članova organizacije. Sekretar gradske organizacije Crvenog križa Subatica **dr Siniša Trajković** divanio je o brojnim aktivnostima koje su sprovedene u proteklom periodu, a koje su podrazumivale rad narodne kujne, podilu paketa pomoći ugroženima, pomoć porodicama koje su zbog požara ostale brez krova nad glavom ko i one koje su bile u znaku pandemije virusa kovid 19:

– Ono što je bitno istaknit je da pored borbe s pandemijom i pomaganja zajednici i sugrađanima funkcionišu naši redovni programi u skladu s mogućnostima i okolnostima, znači u skladu s mirama koliko nam dozvoljavaje. Nisu pristali s radom nijednog trenutka program narodne kujne, i program delovanja u nesrićama, koji ko da već godinama unatrag meće na probu našu organizaciju, i mi uspišno odgovaramo svim izazovima pa je tako bilo i ove godine. Pomoć zdravstvenim radnicima na punktovima za vakcinaciju, pozivni centar, psihosocijalna podrška, sve su to naše aktivnosti.

U budžetu su izdvojena sridstva za javna ovlašćenja Crvenog križa za programe dobrovoljnog davanja krvi i dilovanja u nesrićama u visini od 3,3 miliona dinara. Lokalna samoprava je za rad ove organizacije za tekuću godinu izdvojila 39,7 miliona dinara. Na pomoći organizaciji zafalio je **Ilija Đukanović**, član Varoškog vića zadužen za oblast socijalne zaštite i zdravstva:

– Izdvojili smo za oko 11 procenata više u odnosu na prithodnu godinu. Ko što znate budžet socijalne zaštite i socijalni davanja nije smanjivan u odnosu na prithodne godine. Mi smo uspili unapridit saradnju s Gradskom organizacijom Crvenog križa.

Obilužavanje Nedilje Crvenog križa počelo je polaganjom vinca na bistu **Anrija Dinana**, osnivača univerzalnog pokreta Crvenog križa. Nizale su se brojne aktivnosti med kojima su bile darivanje beba rođeni na Dan rođenja Dinana, brojne radionice, pokazne vežbe i takmičenja, podila garderobe, akcije dobrovoljnog davanja krvi.

Gradonačelnik Stevan Bakić čestito dan medicinskim sestrama

Gradonačelnik Subatice **Stevan Bakić** čestito je u ime Varoši i svi Subatičana medicinskim sestrama 12. maj, Međunarodni dan medicinski sestara:

– U ime Grada Subatice i svi Subatičana, čestitam našim vridnim, stručnim i posvećenim medicinskim sestrama njev dan – 12. maj. Međunarodni praznik ove plemenite profesije ustanovljen je na rođendan britanske medicinske sestre Florens Najtingejl, koja je čitav svoj život posvetila unapriđenju i boljem organizovanju ove službe, koja je od neprocinjive važnosti za javno zdravlje. Medicinske sestre u našoj zemlji bile su primer naročitog junaštva i velike žrtve u Prvom svitskom ratu, tako da su nadahnile svoje koleginice širom svita nek im se pridruže u bolnicama ratom ranjene Srbije. Mnoge su dale svoj život obavljajuć svoju službu do poslidnjeg trenutka. Kasnija krizna vrimena takođe su iznidrila najbolje primere hrabrosti, saosićanja i profesionalnog integriteta naši medicinskih sestara. Tako je i danas, kad su one, zajedno sa svojim kolegama tehničarima, našim posvećenim lekarima i ostalim zaposlenima u zdravstvenim ustanovama, stale naspram pandemije kaku svit nije vidio čitav vik. Zdravstvena kriza globalni razmira pokazala je sav kvalitet našeg medicinskog kadra i svu sposobnost Srbije odgovorit na izazov prid kojim su mnogi moćniji posrnili. Ulaganja u zdravstvo koja su prvi put u nikoliko decenija započela od 2012. godine, danas omogućavaje bolje uslove rada, kvalitetniju opremu i veća primanja medicinski sestara, koje su pripoznate ko glavna spona izmed lekara i pacijenta i stub zdravstvenog sistema. Tokom protekli godinu dana i med medicinskim sestrama bilo je žrtava virusa covid 19, koji se danas sićamo s posebnim poštivanjom. Odane svojoj profesiji i svojoj zemlji, one su položile život da

bi danas mogli kazat da se kraj ovog teškog iskušenja za našu zemlju nazire. Poso medicinske sestre težak je i odgovoran i u redovnim uslovima, zato se odazovimo pozivu za vakcinaciju i pomozimo kako svojim bližnjima, tako i našem zdravstvenom sistemu, u kojem najveći teret pandemije nose upravo medicinske sestre i njeve kolege tehničari.

„Projektna nedilja" u Tehničkoj školi „Ivan Sarić"

Pomoćnica ministra prosvite, nauke i tehnološkog razvoja za dualno obrazovanje **Gabrijela Grujić** otvorila je 13. po redu Projektnu nedilju u Tehničkoj školi „Ivan Sarić". Ukupno 59 projekata koje su napravili učenici subatički sridnji i osnovni škula izloženi su bili dva dana koliko je manifestacija trajala u sali ove škule. Manifestaciju je organizovo Poslovni inkubator Subatica u saradnji s Tehničkom školom „Ivan Sarić".

– Projektno obrazovanje sigurno će vratiti ono što možda dugo godina u našem sistemu nedostaje, a to je radost obrazovanja. Ono će nas vodit i ka svisnom putu da u sridnjoj školi i na fakultetima možemo razvijat još čvršću, bolju i kvalitetniju umreženost s privrednim sektorom, povezivat sa kompanijama, povezivat zapravo sa stimulativnim sridinama di će naši mladi ljudi razvijat ono što je također pored kreativnosti zdravo važno, a to je inovativnost. Obrazovanje u našoj zemlji iđe upravo tamo di i triba bit, di i zasluživamo, a to je da putom ovakog vida projektnog obrazovanja steknete onaj vid znanja koji će kod vas osvistit kako teorijska znanja tako i vištine neophodne za vaš ciguran put i vašu cigurnu karijeru , al u svojoj zemlji. Da gradite budućnost kompanija, gradite svoju karijeru tamo di želite, a cigurna sam da je to ode – kazala je Gabrijela Grujić prilikom otvaranja manifestacije.

Željko Rajčić, direktore škule domaćina istako je značaj održavanja ovake manifestacije:

– Projektna nedilja je jedinstvena manifestacija koja postoji samo u Subatici, manifestacija koja nam divani da Subatica jeste i triba bit kapija Evrope.

Manifestacija je završena dodilom nagrada i priznanja najboljima.

Fizičkom aktivnošću do zdravlja

U Osnovnoj školi „Jovan Mikić", na sportskim terenima u ponediljak, 10. maja, obilužen je Međunarodni dan fizičke aktivnosti putom organizovanja promocije različiti oblika fizičke aktivnosti ko zdravog stila života. Akciju „Krećanjom do zdravlja" organizovali su Centar za promociju zdravlja Zavoda za javno zdravlje u saradnji s Udruženjem „AKA" i Crvenim križom, nuz podršku Apoteke Subatica. Direktorica Osnovne škule „Jovan Mikić" **Marija Milodanović** kaže da su ove godine zbog epidemiološki mira u aktivnostima učestvovali samo đaci sedmi razreda:

– Ovog dana se prosto dodatno podsićamo na značaj fizičke aktivnosti i bavljenja sportom i šaljemo poruku i ostalima nek se bave fizičkom aktivnošću, nek odaberu ono što je primereno njevim godinama i fizičkim sposobnostima i svakako će imati dobre rezultate, odnosno pozitivan uticaj na njevo zdravlje.

Prema ričima načelnice Centra za promociju zdravlja Zavoda za javno zdravlje Subatica doktorice **Nade Kosić Bibić** poslidnji rezultati istraživa važnja zastupljenosti fizičke aktivnosti kod dice nisu ohrabrujući:

– Poslidnje istraživanje iz 2018. godine koje je rađeno u našoj zemlji na uzrastu osnovnoškulskog i sridnjoškulskog uzrasta pokazalo je da tek digod oko 30 posto mladi ima prisutnu redovnu fizičku aktivnost svakog dana u trajanju od 60 minuta, što naravno nije dobro. Dica nižeg uzrasta su štogod više fizički aktivnija, a s uzrastom ta fizička aktivnost postaje sve manje zastupljena.

Dica su se na organizovanoj aktivnosti bavila odbojkom, košarkom, fudbalom, i zabavnim igrama na poligonu. Pored volontera Crvenog križa, aktivnostima su se priključili i članovi Udruženja „AKA".

Pine u Palićkom jezeru je poslidica normalni biološki procesa

Služba za zaštitu životne sridine i održivi razvoj izdala je saopštenje za javnost povodom pojave pine u Palićkom jezeru u kom se kaže da je ova pojava poslidica normalni biološki procesa i javlja se u periodima kad su jaki talasi, na sličan način ko što nastaje i morska pina. Palićko jezero je hipertrofnog tipa, što znači da je produkcija algi i modrozelenih algi velika, što vodi daje karakterističnu zelenu boju. Brojnost modrozeleni algi je najveća upravo u turističkom sektoru, di je veliki dio obale pod obaloutvrdom, a količina prirodne vegetacije (trske i vodeni biljaka) - najmanja. Kad u sklopu prirodnog životnog ciklusa dođe do odumiranja algi koje su se prinamnožile, dolazi do organskog raspadanja i u vodu se oslobađaje proteini i druge organske materije koje smanjivaje površinski napon vode i diluju poput prirodni deterdženata. Pod udarom jaki talasa, dolazi do pinušanja, a ponekad se stvara i gusta pina na čijoj površini se vide ćelije modrozeleni algi. Mirama na poboljašnju kvaliteta vode koje varoš Subatica trenutno sprovodi, a prija svega uspostavljanjom zaštitni pojasova oko jezera, omogućiće se obnavljanje vegetacije u priobalju i smanjit priliv nutrijenata s okolni njiva, zbog čega bi tribalo da se ovake pojave ubuduće sve riđe dešavaje, stoji u saopštenju.

Za pomor ribe na Palićkom i Ludaškom jezeru kriv – ciprinidni herpes virus tipa 2

Na osnovu terenski nalaza prikupljeni tokom istraživanja i laboratorijskog ispitivanja uzoraka ribe, Naučni institut za veterinarstvo Srbije potvrdio je izbijanje oboljenja koje je izazvo ciprinidni herpes virus – tip 2 u Palićkom i Ludaškom jezeru, a koji je uzrok masovnog uginuća babuški u ovim jezerima koje se svake godine dešava u ovo vrime. Virus napada samo babuške i nema uticaja na ljude. Kako Marko Stojčić, glavni konsultant na projektu „Ecolacus" objašnjava od velikog značaja bilo je otkrit pravi uzrok uginuća ove invanzivne vrste u jezeru:

– Ustanovljeno je da je sekvenca genoma identična genomu herpes virusa tipa 2 koji se nalazi u Međunarodnoj bazi podataka virusa. Tako da je na različite načine, al potpuno nedvosmisleno ustanovljeno da je masovni pomor ribe koji se dešava sezonski na Palićkom i Ludaškom jezera uzrokovan virusnom infekcijom ciprinidnog herpes virusa tipa 2.

Situacija s pomorom neće se drastično minjat dok se ne uspostavi bioravzoteža u ovim jezerima, dodaje Stojčić:

– Zaključak je da bi zdrava populacija babuški u ovim prostorima podrazumivala odprilike 150 kila babuški po jednom hektaru. Analizama rezultata od prithodni godina mi smo došli do zaključka da je gustina babuške minimalno 500 kilograma po hektaru, a s obzirom da smo prošle godine priko kampanje selektivnog izlova izlovili priko 80 tona babuške, i dalje nije došlo do naznake da će biti smanjen ulov, smatramo da je gustina zapravo i mnogo veća. Projekat „Ecolacus" koji se na Paliću sprovodi triba da se završi ovog lita. Kako nadležni na projektu kažu, rezultati će bit vidljivi 9 miseci nakon poslidnje aktivnosti. K. S.

NACIONALNI PRAZNIK BUNJEVACA – „DAN DUŽIJANCE" BIĆE, NADAJE SE SVI, OBILUŽEN KAKO I DOLIKUJE

Bunjevci istrajno čuvaje svoje običaje

Za razliku od lanjske godine kad su mire u borbi protiv epidemije virusa covid 19 krojile kalendare kulturni dešavanja i namira čuvanja tradicije, te uticali na to koliko će čeljadi moć bit okupljeno, ova godina nosi lakšu organizaciju, pa i jednog od četri nacionalna praznika Bunjevaca „Dana Dužijance". Ovaj nacionalni praznik je i najkompleksniji, traje od aprila do avgusta, objedinjiva više manifestacija i programa, pa se zato i najbrižljivije planira i pripravlja.

O „Dužijanci", prija svega o pridstojećem risu bilo je divana na sastanku Organizacionog odbora Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine koji pripravlja obilužavanje nacionalnog praznika.

– Iako je „Dužijanca" tradicionalno 15. avgusta, okupili smo se ranije, a prvo smo divanili o risu. Njega će ove godine organizovat i Ustanova kulture „Centar za kulturu Bunjevaca", na salašu Mirka i Slavice Babičković, odnosno na njivi Jose i Ane Cvijanov, u subotu, 3. jula. Divanili smo, naravno, i o drugim programima, na vezi smo s pridstavnicima naši udruženja, al nam je sad bilo bitno utanačit detalje vezane za ris – divani **Kata Kuntić**, pridsidnica Odbora za kulturu u Nacionalnom savitu bunjevačke nacionalne manjine, pa nastavlja:

– Ove godine smo pripravili obimniji prikaz običaja vezani za tradicionalno košenje žita. Biće više učesnika, više gostivi, želimo pokazat na što virniji način kako se ris kadgod radio u bunjevačkim kućama. Nećemo se takmičit, želimo pokazat kako je kadgod bilo. Drago nam je što je interesovanje našeg svita veliko, i virujem kako će bit lipo.

Dosad je bilo dilema oko mogućnosti realizacije projekta, odnosno, realizacije u punoj miri, zbog ograničavanja broja prisutni.

– Spremamo se ko da ćemo moć organizovat sve kako triba, stalno pratimo visti, divanimo. Vidimo da korona, fala dragom Bogu, posustaje, nadam se da će sve manifestacije i svi programi iz okvira „Dužijance" bit realizovani u punoj miri i prikazani svim zainteresovanima. Imaćemo i ove godine petnajstak manifestacija, u pojedinima ima i po 3-4 programa. Dakle, to je opet lip broj dešavanja posvećeni obilužavanju našeg nacionalnog praznika – zaključiva Kata Kuntić.

Sastanku je prisustvovala i **dr Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine. Drago joj je što sve iđe po planu, i što je gotovo svako od udruženja u bunjevačkoj zajednici našlo svoju ulogu u obilužavanja jednog od najmasovniji i najveseliji nacionalni praznika.

– Prošle godine je bilo tako kako je bilo. Žao mi je što više čeljadi nije moglo prisustvovat centralnoj proslavi. Mogli smo se „izbrojit na prste", al tako je onda bilo moguće. Imali smo dogovor nek svake godine čast da pridstave bandaša i bandašicu imaje druga društva. No, prošle godine su članovi KUD „Aleksandrovo" bili uskraćeni zbog poznati mira, obilužavanje „Dužijance" je bilo vrlo skromno, pa smo rišili nek oni opet budu centralne ličnosti, nek uživaje u punom svečanom obilužavanju našeg nacionalnog praznika.

Očekivanja su jedno, do avgusta još ima tušta vrimena, pa triba uvik ostavit „rezervu" prija bilo kakog definitivnog najavljivanja.

– Očekivamo nastavak trenda poboljšavanja epidemiološke situacije i veće slobode u organizaciji ovaki manifestacija tokom lita. Svakako ćemo se potrudit nek oni koji dođu budu što sigurniji. Želimo nadomistit ono što smo propuštili, al ne na uštrb zdravlja i sigurnosti, neg želimo nek se svi osićaje lipo i sigurno prilikom proslave našeg nacionalnog praznika. Iđe nam svakako na ruku što je većinu programa moguće realizovat na otvorenom – dodaje pridsidnica NSBNM.

Centralna proslava „Dana Dužijance" je, tradicionalno, 15. avgusta, ko i svake godine, a prija svečanosti biće održana i misa zafalnica u Crkvi Svetog Mihovila u Subatici.

N. S.

POSLI ZAKLJUČENJA KONKURSA NAMINJENI SUFINANSIRANJU KULTURNI SADRŽAJA ČINI SE KAKO NEĆE BIT VELIK PROMINA U BUNJEVAČKIM UDRUŽENJIMA

Više ideja neg novaca

Nakon što su zaključeni konkursi naminjeni sufinansiranju kulturni sadržaja, u bunjevačkoj zajednici neće bit, čini se, veliki promina, ni nabolje, ni nagore. Udruženja koja rade su najavila kako će projekte zadržat, ona koja ne rade, još se nisu opet aktivirala, a jasno je kako je novaca malo. Srićom, pa još uvik ima ideja i entuzijazma.

– Za sad ne vidim da će ove godine bit manje projekata od onog što smo dosad navikli. Većina udruženja je pronašla način kako bi nastavili s aktivnostima, kako u Subatici, tako u Somboru. Što se raspodile sridstava tiče, i to je ostalo ko i prijašnji godina – naša zajednica dobija malo sridstava po projektima na svim nivoima. Teško će bit odradit sve u punom obimu, al se nadamo kako će sva naša udruženja uspit pronać put ka realizaciji projekata. Tu je, još uvik, i korona kriza, a nadamo se kako će ona nadalje što manje uticat na dešavanja u kulturi. Posebno nam je to bitno za velik projekat koji je okupio gotovo sva naša udruženja – obilužavanje „Dana Dužijance". Žao nam je što nema aktivnosti u bunjevačkim udruženjima Tavankuta i Ljutova, imamo najave većeg broja aktivnosti u Novom Sadu... – primećiva **Kata Kuntić**, pridsidnica Odbora za kulturu u Nacionalnom savitu bunjevačke nacionalne manjine.

Dok se iz Odbora za kulturu i UK „Centar za kulturu Bunjevaca" trude skrenit pažnju na dobre projekte, pofalit, al i sugerisat kako bi štogod moglo bit bolje, primetno je i kako se ko dobar pokaziva princip udruživanja.

Kata Kuntić

– Vidimo to kroz „Dužijancu", vidimo i kroz druge programe. Lakše je kad jedni drugima pomažemo u realizaciji, a apelujem na sve u našoj zajednici nek bude više saradnje, a manje sujete. Svako ima štogod što dobro radi, ko i ono što mož uradit bolje.

Ono što se svakako vidi ko problem jeste pitanje omasovljenja, al i podmlađivanja udruženja koje se bave nigovanjom bunjevački običaja.

– Imamo dva udruženja koja rade s dicom, al se to odnosi na folklor. Bilo bi dobro uključit ji u programe kroz koje se niguju bunjevački običaji. Svi mi, također, povlačimo dicu iz naši porodica, a apelujem na sve nek uključe dicu, nek dica dolaze, uče, pa i čuvaje tradiciju Bunjevaca.

Iako često ima manjka novaca, to ne znači kako nema novi ideja. Izvršni odbor NSBNM je dao podršku osnivanju Radnog tima koji će se bavit pripravljanjom podataka za Biografski leksikon „Savremenici bački Bunjevaca", a to još mora potvrdit Nacionalni savit.

– Od devedeseti godina prošlog vika je u radu naše zajednice učestvovalo tušta ljudi, a oni nestaju, često su zaboravljeni. Ne smimo zaboravit ni nji, ni to što su oni radili, zato i postoji ideja pripravljanja njevi biografija i objavljivanje, zasad bar u elektronskoj formi. Imamo dosta zapisa o našim aktivistima prija 1945. godine, a o ovim, iz prvi bunjevački stranaka i udruženja, nema ništa zapisano. Naravno, ne bi išli zdravo u širini u biografijama, već bi se najvećma doticali onog čime su doprinosili ponovnom buđenju i razvoju bunjevačke zajednice.

Važan poso, iako se često čini da je uzaludan, vezan je za projekte zaštite nematerijalnog kulturnog blaga na listi UNESCO-a. Poznato je kako je prošla zaštita „Dužijance", al se od nje, pa ni od ostali inicijativa ne odustaje.

– Radimo na još nikoliko elemenata, planiramo da još dva pridamo do kraja godine. Ideja je da na Panel konferenciju dovedemo Tatjanu Bugarski koja je koordinator za Vojvodinu Centra za nematerijalno kulturno nasliđe Srbije, nek nam da savite i nek nas uputi kako da prija stignemo do onog čemu težimo – divani Kata Kuntić i još jedared se osvrće na projekta „Dužijance":

– Na žalost, ne vidim kako će se u skorije vrime „Dužijanca" moć zaštiti ko nematerijalno kulturno nasliđe. Prema normama zaštite, ako jedan te isti sadržaj žele zaštiti dvi zajednice, a jedna od ti negira drugu, onda se cio proces odlaže dok taj problem ne dobije rišenje. Bojim se da će tako bit i kod drugi elemenata koje želimo zaštit ko nematerijalno kulturno blago Bunjevaca.

N. S.

U LEMEŠU SE PRIPRAVLJAJE ZA NASTAVAK AKTIVNOSTI U OKVIRU PROSLAVE NACIONALNOG PRAZNIKA

Lip početak, još lipši kraj

Prema ričima **Stipana Budimčevića** iz Bunjevačkog kulturnog centra „Lemeški Bunjevci" u Lemešu su lipo počeli obilužavanje nacionalnog praznika Bunjevaca – „Dana Dužijance", u toku su nove aktivnosti, a finale u julu donosi još lipši kraj bunjevački običaja vezani nuz žito koje život znači.

– Iza nas je čin posvećenja žita na Svetog Marka, a uradili smo kako to i dolikuje, nuz pomoć domaćina Ivana i Katarine Kaić. To je naša tradicija koju nigujemo, i jedan od tradicionalni običaja Bunjevaca koji s velikom pažnjom vode računa o žitu – pripovida **Stipan Budimčević**, pa se osvrće na ono što će obilužit jun.

– Krajom juna, odnosno, u subatu, 26. juna, organizujemo slamarsku radionicu „Nigovanje tradicije". No, prija tog ćemo prikupit potriban materijal. Jel, za naše umitničke radove i perlice triba dosta slame i klasja, a ne možemo čekat potpuno sazrivanje žita. Kad je žito skroz zrilo, i spremno za vršidbu, nije najpogodnije za umitničke radove. Slama gubi kvalitet, suva je i puca. Momenat kad stabljika žita prilazi iz zelene u zlatno boju, onda je pravo vrime za prikupljanje materijala od kojeg će kasnije nastat prava mala umitnička dila. Radimo paralelno i s pripravljenjom „Dužijance u Lemešu", a nadamo se kako će zdravstvene i epidemiološke okolnosti dozvolit proslavu kako to i dolikuje svršetku ovako značajnog posla, a ideja je da „Dužijanca" bude održana opet na salašu Ivana i Katarine Kaić.

Jovan Jovanović Zmaj divanio je kako „Nije znanje znanje znati, već je znanje znanje dati". Upravo se tog drži i naš sagovornik.

– Godinama unatrag se trudimo okupit dicu koja će naučit radit sa slamom i nastavit našu tradiciju. Imali smo i perioda kad je dice bilo manje, a sad se ponovo baš javljaje. Zanima ih umitnost, zanima ih tradicija, a svi su dobrodošli. Imamo najavljenu novu dicu, ko i svake godine, al imamo i oni koji dolaze svake godine ponovo. Kod nji se već vidi velik napridak. Sama prave perlice, pletiva, pa i slike od slame. Istovrimeno uče i o tradiciji i običajima, pa već znaju dosta o risu, rukovetanju, kako se kadgod radilo...

Vrime kad se žito ručno kosilo je prošlo, običaji se čuvaje, a brez obzira na to kako se radilo, ručno, el mašinski, poso koji je vezan za obezbeđivanje kruva je i dalje važan. Kako divani naš sagovornik na kraju, čini se kako će ova godina bit obilužena dobrim rodom žita.

– Svi su pokazatelji da će ovo bit dobra godina za žito. U našem narodu se oduvik divani kako su majske kiše izuzetno značajne za poljoprivredu, „đurđevske, dovske i spasovske kiše zlata vride". Ove godine je bilo kiše kad je tribalo, i možemo se nadat dobrom rodu – naravno, nuz molbe Bogu nek i dalje čuva svako zlatno žito koje zrija na njivama plodne bačke ravnice.

N. S.

UDRUŽENJE GRAĐANA „BUNJEVAČKA VILA” IZ MALE BOSNE I OVE GODINE ORGANIZUJE „PRISKAKANJE VATRE NA SVETOG IVANA CVITNJAKA”

Svake godine – sve zanimljivije

U Maloj Bosni se trude sačuvat stare bunjevačke običaje, a med njima je svakako i običaj priskakanja vatre na Svetog Ivana Cvitnjaka. Tako će bit i ove godine, u četvrtak, 24. juna, a iza organizacije stoji još jedared Udruženje građana „Bunjevačka vila”. Ideja je ista ko i prijašnji godina, kroz okupljanje i podsićanje na stare običaje uključit se u proslavu nacionalnog praznika Bunjevaca – „Dana Dužijace”.

Kako divani **Nela Ivić**, pridsidnica UG „Bunjevačka vila”, ove godine učestvuju, nuz domaćine, i gosti iz KUD „Aleksandrovo”, KUDŽ „Bratstvo”, BKC „Lemeški Bunjevci”.

– Očekivamo veći broj učesnika neg prošle godine, jel je i uključen veći broj društava. No, ima i tušta čeljadi van udruženja koja vole doć, učestvovat, podsitit se stari bunjevački običaja, el štogod novo naučit. Posebno nam je drago to što nam dolaze i dica koja u škuli uče bunjevački jezik s elementima nacionalne kulture – divani Nela Ivić.

Što se najmlađi tiče, pogotovo curica, njima će najzanimljivije bit radionice na kojima će se pravit vinci od ivanjskog cvića.

– Radionicu ćemo održat prija samog priskakanja vatre u Maloj Bosni, a prija tog će, kroz saradnju sa UG „Bunjevačka kasina” i u Subotici bit održana prigodna radionica. Na njoj će dica učit o simbolikama vinaca, al i oprobat se u njevoj izradi.

Osim što gosti mogu naučit štogod više o starim bunjevačkim običajima, mogu i domaćini.

– Zanimljivo je to što uvik štogod novo saznamo. El saznamo štogod iz divana iz vrimena kako je priskakanje vatre bilo ranije, el o virovanjima vezanim za ovaj običaj...

Posli „korona godine”, kako kaže pridsidnica UG „Bunjevačka vila”, dobro je što nema osipanja u članstvu. Naprotiv, članova je i više neg što je bilo.

– Imamo dosta članova i iz Subatice, virovatno je vrime u kojem nije bilo događanja uticalo na to da oni koji su željni aktivnosti krenu s značajnijim aktivnostima, kako bi nadoknadili propušteno. Mi smo ove godine propuštili „Uskršnju izložbu”, nismo je mogli pripravit zbog epidemiološkog rizika, al se nadamo organizaciji „Izložbe božićnjaka” po kojoj smo i najpoznatiji – dodaje Nela Ivić.

Što se običaja i virovanja vezani za priskakanje vatre tiče, oni su već manje-više poznati, al nije loše podsitit se još jedared. Jel, kadgod gotovo da nije bilo šora di nisu gorile „ivanjske vatre” i di se one nisu priskakale. Bila je to prilika da se čeljad okupi, protumači prirodu, al i očuva starovinska virovanja, još iz paganski vrimena, prilagođena kršćanskoj viri.

– Viruje se da baš na Svetog Ivana Cvitnjaka žito pristaje s rastom, da zrno onda počima bujat, pa se i viruje kako će vatra pomoć u tom. Također, važni su i vinci od poljskog cvića, i za njim ima dosta stari virovanja. Ako bi cura bacila vinac u tekuću vodu, udala bi se na stranu di voda odnese vinac. Cure su vince bacale i na dud, pa ako se zakači za višu granu, virovalo se da će se udat u bolju kuću. Vinci su se bacali i na krov, da se zaštite kuća i imanje od groma, ampe, svakog zla... Kad bi se vatra strnila, onda bi se u žeravi „prale” noge da ne bude žuljova, a ruke da ne bude žuljova i zanoktica. Običaj je bio i da se taj gar posli nosi na njivu, da se zaštite usivi od nepogoda, a ako bi koja žena ostala brez diteta, onda bi bacala jednu jabuku, da se i to dite zaštiti od svakog zla – objašnjava pridsidnica UG „Bunjevačka vila”.

N. S.

U OSNOVNOJ ŠKULI „IVAN MILUTINOVIĆ” I OVE GODINE SE TRUDE REALIZOVAT ŠTO VIŠE RADIONICA ZA DICU

Kako smo se kadgod sigrali – projekat za dicu

Nakon što su prošle godine uspišno realizovali projekat koji je divanio i tradicionalim bunjevačkim ilima, u Osnovnoj škuli „Ivan Milutinović” su iskoristili sve dobre pozitivne reakcije i novi sadržaj pripravili i za 2021. godinu. Nuz podršku Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, u toku je realizacija projekta „Kako smo se kadgod sigrali”.

Autor projekta je **Slađana Marković Štetak**, a veliku podršku ima u koordinatorki **Tatjani Stantić Šipoš**, a značajna je i podrška matične škule OŠ „Ivan Milutinović” koja podržava rad pridavača predmeta bunjevački jezik s elementima nacionalne kulture.

– Zaista smo imali dobre reakcije učesnika projekta prošle godina, dica su bila zdravo zadovoljna, pa smo se svi potrudili kako bi i ove godine pripravili štogod zanimljivo. Ovaj projekat je, u stvari, nastavak prithodnog, vraćamo se malo u prošlost, učimo kako su se naši prici sigrali, učimo tušta o bunjevačkim običajima, a što je još važnije, dice se druže, sklapaje i razvijaje prijateljstva – divani Slađana Marković Štetak.

Projekat se realizuje u škuli u Maloj Bosni, a dica koja uče bunjevački u varoši imaje organizovan privoz. Tako se, naravno, daje prilika za razvoj dugarstva na relaciji selo – grad, a to je i prilika za razminu iskustava na obadvi strane.

– Imamo oko 25 dice koja su uključena u projekat i njevi utisci su zaista sjajni. Bunjevački jezik s elementima nacionalne kulture je dugo, u skladu sa mirama u borbi protiv epidemije covid-19, ko izborni predmet bio u onlajn režimu. Sad su dica konačno uživo na nastavi. Ne mož ništa zaminit živu rič, a i njima je lipše i bolje provedeno vrime u škuli, med vršnjacima. Dobro je što nas je dosad vrime služilo, pa smo sve radionce organizovali napolju. Time su zdravstveni rizici maksimalno smanjeni, a dici je zanimljivo imat nastavu pod vedrim nebom.

U okviru projekta rade se četri radionice, tiču se izrade kadgodašnji sigračaka. Učenici OŠ „Ivan Milutinović” su mogli saznat da za nabavku sigračaka ne triba uvik ić u dućan, a kadgod tako štogod i nije bilo opcija. No, dica su uvik pronalazila način za sigru, a čin pravljenja sopstveni sigračaka sigurno razvija maštu i kreativnost.

– Pravili smo sigračke od ljuskure i lutke-krpenjače, a u druge dvi radionice ćemo se bavit izradom sigračaka od varnjače i od kuružne. Imamo veliku pomoć, sa nama sarađiva Lozika Homolja koja je pravi demonstrator i ona sjajno pokaziva dici vištine koje se već malo zaboravljaje.

A kako bi uživanje u neobičnoj, a izuzetno zanimljivoj nastavi bilo još veće, tu je i „gorivo” za vridne ruke i maštovite glavice.

– I roditelji su oduševljeni aktivnostima u škuli. U selu je manje aktivnosti za dicu, pa i oni pomažu. Zajedno pripravljamo zadosta fanaka za sve, a to je prava i ukusna užina koja ide nuz radionicu koja se dotiče bunjevačke tradicije i pravljenja kadgodašnji sigračaka – divani na kraju Slađana Marković Štetak.

N. S.

U KUDŽ „BRATSTVO" PRIPRAVLJAJE KONCERT ZA 25. JUN

Jedva čekaje nastup

Aktuelna epidemiološka situacija je imala tušta uticaja na sve one kojima aktivnosti podrazumivaje veći broj učesnika, kontakt, boravak u zatvorenom prostoru... Med onima koji su se morali prilagođavat mirama koje su bile raznorazne bili su i članovi Kulturno-umitničkog društva železničara „Bratstvo". Od vrimena kad nije bilo ni proba, a kamoli nastupa i putovanja, nazire se vrime kad će se folklorci vratit svojim obavezama u punom smislu, odnosno vrime kad će, nuz probe, krenit i nastupi.

Zato, u namiri provire forme, al i u namiri nagrađivanja virni ljubitelja folkora, iz „Bratstva" za 25. jun najavljivaje godišnji koncert.

– Posli pauze od godinu i po dana konačno možemo objavit lipe visti. Sad već tri miseca radimo u kontinuitetu, brez prikida, pa smo i odlučili organizovat jedan koncert za naše sugrađane. Inače, imamo već dosta poziva za nastupe na raznim festivalima, pa će ovo bit dobra prilika provirit kako se snalazimo na sceni, prija neg što krenemo dalje. Nek se prvo mi pridstavimo našoj publiki i prvo njima pokažemo kako nismo zaboraviti igrat, pivat i svirat – divani za „Bunjevačke novine" **Antuš Romić** iz KUDŽ „Bratstvo".

Koncert će bit održan na sceni „Jadran" Narodnog pozorišta, virovatno počima u 18 sati, a iz „Bratstva" se nadaje kako će do 25. juna mire propisane u borbi protiv korona-epidemije bit dodatno ublažene i kako će veći broj ljubitelja folkora moć uživat u skladu pokreta, muzike, pisme i nošnje.

Kako je to i red, za koncert koji slidi posli duže pauze pripravljaje se i noviteti.

– Pri kraju smo sa postavkom igara iz Timočke krajine, a u planu nam je pridstavit i nove bunjevačke igre. Naime, već 5-6 godina imamo jednu istu koreografiju bunjevački igara, malo je to moždar već i dosadilo, pa je ideja pripravit novu koreografiju. Takođe, ko premijera se mogu najavit igre iz Zapadne Srbije koje smo samo jedared odigrali.

Protekli period bio je izazovan za sve koji rade s dicom, a kad su probe počele ponovo, bilo je i iznenađenja.

– Očekivali smo osipanje članstva u vrime kad nismo mogli ni probe imat. No, desilo se suprotno. Sad imamo čak i veći broj, a novi članova imamo u svakoj grupi. Od kako smo krenili ponovo radit u martu, imamo 20-ak novi članova. To nas baš raduje.

Ako je sudit po pozivima koji stižu, čini se kako će lito ponovo bit u znaku folklora, putovanja i nastupa.

– U poslidnji desetak dana smo dobili moždar i petnajst poziva na festivale u Srbiji i međunarodne festivale, u Crnoj Gori, Bugarskoj, Belorusiji, Valjevu, Vrnjačkoj Banji, Jagodini, Paraćinu... Svi kreću od jula i virovatno svi čekaje ukidanje mira. Ako sve bude u redu, biće ove godine svega onog što je lane izostalo, putovanja, nastupa i druženja – dodaje Antuš Romić.

I mali foklorci **Mila Rašović** i **Zvezdan Knjur** potvrđivaje kako su već jedva čekali visti o nastupima i putovanjima.

– Dosta smo radili na probama, imamo i nike nove koreografije, a med njima su i bunjevačke igre koje ćemo malo drugačije pridstavit. Zaželili smo se koncerata i nastupa, jel volimo to, i nastupat i putovat. Čekamo nastup u Subotici, imaćemo i podršku naši porodica, drugara... Nismo već dugo nigdi putovali, pa se i radujemo najavi da će ove godine putovanja i bit – divane naši mali sagovornici veseli jel će njevo znanje moć vidit i oni najbliži, roditelji, dide i majke, rodbina, drugari...

N. S.

GRANČICE ZOVE NA KAPIJAMA I PENDŽERIMA SU NAS I OVE GODINE PODSITILE NA OBIČAJE BUNJEVACA

Dove se slavile tri dana

Grančice zove zadivene u kapije i pendžere su nas i ove godine podsitile na jedan od veliki svetaca, posebno poštivan kod Bunjevaca – Dove. Dove (Duhovi), naravno, nisu karakteristične samo za Bunjevce, one padaje pedeset dana posli Uskrsa, a pridstavljaje salazak Duha svetog med apostole.

Ko i sve u današnje vrime, i običaji vezani za Dove polagano nestaju, al to nije razlog da se o njima ne piše i ne divani, to nije razlog da se običaj ne poštiva, to nije razlog da se bunjevačka udruženja ne uključe u očuvanje svi oni detalja vezani nuz Dove.

– Kod našeg bunjevačkog naroda Dove su se uvik slavile tri dana. U subotu prid Dove se posti. Prvi dan Dova uvik pada u nedilju, kad se po običaju oma rano ujtru, čim zora svane, s grančicama cvata zove (simbol života, plodnosti i zdravlja) kite na kući vrata, pendžeri i strija, kapije, ograde, bunari, ako ko ima kokošinjac, svinjak, košaru i sve drugo na imanju od životne važnosti. Dove su zapovidni blagdan kad se svetkuje i ništa ne radi, već se iđe u crkvu na veliku misu – objašnjava za „Bunjevačke novine" **Kata Kuntić**, pridsidnica Odbora za kulturu u Nacionalnom savitu bunjevačke nacionalne manjine, al i ko dugogodišnja nigovateljka bunjevačke tradicije kroz Kulturno-umitničko društvo „Bunjevka".

Dove su vizuelno najupečatljivije bile kroz Kraljice. Kadgod su Kraljice (grupe cura) bile česte na sokacima, a u poslidnje vrime je bilo slučajova nigovanja običaja kroz kulturno-umitnička društva i kroz nastavu bunjevačkog jezika s elementima nacionalne kulture.

– Prvog dana Dova oblače se u svilenu, a drugi dan u bilu rađenu svečanu bunjevačku narodnu nošnju, sa svim dilovima nošnje. Dugačke kose dan prija pletu se u sitne pokvašene pletenice. S tako raspletenim i raspuštanim kosama kraljice simbolišu dobre vile, slovenska mitska bića. U svojem ophodu iđu bose po zemlji kako bi uspostavile vezu s pricima i nebesima - božanstvom kojeg pozivaju kroz pismu. Na glavi nose krune upletene od vrbe, ukrašene ružicama od svile, pliša... Na pridnjoj strani krune ušiveno je ogledalce koje ji čuva od uroka i zlog duha. Priuzimanjom krišćanstva, dodata je mala sveta sličica, s malim križićom el đerdanom koji stvara ritam poskakivanjom i klanjanjom kod pivanja. I ogledalce i sveta sličica imaje simbol zaštite.

– Kraljice iđu u paru, a svaki par ima svoje ime. Prvi par su pridnjaci el barjaktari, drugi par su kraljica i diver, treći par sabljari, a četvrti ban i banica el stražnjaci. Najmnja med njima simboliše kraljicu. Obično ji prate po dva derana – torbari el rastavljači, obučeni u bunjevačku narodnu nošnju, s popršnjakom i šubarom od jagnjećije kože, bosi, s čobanskim štapom, što simboliše čobane – nastavlja Kata Kuntić.

U svojem pivanju Kraljice se obraćaje Ljelji, kadgodašnjoj boginji prolića, što i simboliše daleke korene ovog običaja.

– Kraljičke pisme još davno ispivane, prinošene vikovima, usmeno s kolina na kolino, i konačno skupljene i zapisane krajom XIX vika. Postoji priko 100 zapisni pisama, za šta su najzaslužniji Blaško Rajić, Milivoj Knežević i Ive Prčić. Pivaje se u šestercu, posli svakog drugog napiva dodaje se ime staroslovenske boginje Ljeljo. Ove pisme su vrlo značajne za istraživanje bunjevačke književnosti ko jedne od najstariji narodni bunjevački pisama – dodaje pridsidnica KUD „Bunjevka".

U grupi Kraljica bi bilo obično osam curica, a pisme su pivale spram kuće koje su obalazile i ukućana. Med zapisanim pismama je dosta i žalosni, pogotovo oni vezani za odlazak momaka u vojsku, pa i njevoj pogibiji, što samo svidoči kako su Bunjevci, živeć na vitrometini država i razni vojski, isuviše često bili u ratovima, obično za druge.

Danas, kad ratova nema, Bunjevcima konačno ostaje vrimena izborit se za sebe i svoje prava, a jedan od načina je i istrajno čuvanje kadgodašnji običaja. **N. S.**

SAOPŠTENJE ZA MEDIJE NACIONALNOG SAVITA BUNJEVAČKE NACIONALNE MANJINE

Apel Bunjevcima

Iz Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine stiže saopštenje koje se tiče borbe protiv virusa Kovid-19, a koje prinosimo u cilosti:

„Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine na svojoj 14. sidnici, nuz redovne tačke Dnevnog reda, odlučio je i apelovat na svoju nacionalnu zajednicu – na Bunjevke i Bunjevce, nek se pelcuju protiv Kovida 19, i na taj način sačuvaje svoje i zdravlje i zdravlje svoji bližnji i svi ostali s kojima stupaje u kontakt.

Apelujemo na sve one koji se još nisu pelcovali nek to urade, nuz savit svojeg doktora što prija, sotim kako bi svi mi zajedno uskoro pobidili ovu opaku bolest sa što manje žrtava, kako bi se vratili normalnom životu, našim redovnim poslovima, nek se što prija uvatimo u kolo, slavimo našu Dužijancu - Dužionicu još ovog lita i to brez maski.

Pelcujte se - od nas zavisi!

POZIV KOORDINACIJE NACIONALNI SAVITA

Vakcina najefikasnija mira prevencije

Iz Koordinacije nacionalni savita nacionalni manjina, koja okuplja pridstavnike svi nacionalni manjina u Srbiji, stiže saopštenje kojim se apeluje na sve građane Srbije, posebno na pripadnike manjina, nek se prijave za vakcinaciju protiv virusa korona.

„Sve vakcine su odobrene od strane Agencije za likove i medicinska sridstva, efikasne su i bezbedne i svaka je dobar izbor. Vakcinisanje velikog broja ljudi onemogućava virusu da se lako prinosi. To onda štiti i one koji iz nikog razloga ne mogu bit vakcinisani", poručivaje iz Koordinacije i dodaju:

„Vakcina je najefikasnija mira prevencije, a Srbija je jedna od ritki zemalja koje na raspolaganju imaje vakcine četri proizvođača".

BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR

Ostani odgovoran!

Sačuvaj sebe i druge!

KROZ ŽIVOT BUNJEVACA

Jun – misec kruva

Kruv je dar božiji, koji su naši prici s velikim poštivanjom izgovarali. Za kruv se molimo u Očenašu – „Kruv naš svaki dan daj nam ga i danas”.

Ris je kadgod bio zdravo spor poso, nije bilo ni sličan današnjem skidanju žita. Prve sorte žita bile su manje. Smatra se da su prve sorte žita nađene u Jerihonu, 6500 godina prija Krista, al ga je cigurno bilo oduvik, kad je Bog kazo prvim ljudima što vidimo iz knjige Postanka 3,19: „U znoju lica svoga ist ćeš kruv, dok se ne vratiš u zemlju iz koje si uzet”. To je bila sudbina zemljoradnika, jel se teškom mukom dolazilo do kruva.

Najvažniji poso u godini

U davna vrimena do žita se dolazilo tako što su žene rukom skidale vlaće, a muškarci su ga dlanovima trljali i tako dolazili do zrnevlja žita. Kasnije su ga mećali na kamen i batinicama udarali kako bi zrnevlje poispadalo. Kad su malo uznapridovali, raskrčili su više zemlje, pa su sijali i više žita. Počeli su odranjivat konje. Onda su žito vrli tako da ga poslažu u krug digod na čistu zemlju, i priko žita iđu troje konja dok ne poispada. Onda su žito pokupili i vijali na vitru kako bi se očistilo od plive. U to vrime se žito kosilo srpovima. Od žita su pravili brašno koje se mlilo na žrvanj, žito su mlili sve zajedno nije išlo obaška brašno, griz i mekinje. Kad su imali brašna od njeg su pekli kruv, al taj kruv nije bio ni sličan sadašnjem, bio je brezkvasni.

Kad su se njive uvećale, napravljene su kose kojima se kosilo žito. Kose su vaćale širi otkos, pa je košenje išlo brže neg sa srpovima. S kosama se žito kosilo tušta godina, dogod nisu izmislili mašine kosačice, koje su vukli konji. Kosačice su žito pokosile i ostavljale snopove, a ljudi su mećali na uža, povezivali i sadivali u krstine. To je bilo veliko olakšanje za risare, jel nije tribalo cili dan kosit i rukovetat žito. Kasnije su napravljene mašine kosačice, samovezačice, one su snopove povezivale manilom. To se kosilo kod većih bogataša, a siromašniji koji su imali malo zemlje oni su i dalje svoje žito kosili kosom. S kosom se žito kosilo tušta godina, kad se već dosta iznapridovalo i obrađivalo se više zemlje, pa se i žito više sijalo.

Ris

Veliki bogataši su imali i po 50 i više jutara posijanog žita, a to su sve ljudi kosama pokosili. Znalo je bit po deset i više pari risara. Obično su isti risari radili kod jednog gazde svake godine. Oni koji su imali manje zemlje su sami svoje žito pokosili, a oni koji nisu imali zemlje svoje, radili su ris kod gazda. Znali su i kojikake zanatlije iz grada izać na salaš kako bi zaradili žita za godišnji kruv za svoju čeljad. Računalo se za odrasle osobe po dva i po metera žita, a za dicu upolak manje. Važno je bilo pripravit žito za kruv za cilu godinu.

Ris je bio težak poso, al i najdraži zato što se radilo o kruvu. Ris su čekali i stari i mladi, pa su se zato isprija pripravljali. Malo starije ruvo spremili i okrpili ako je tribalo. Risaruše su nosile suknju, leveš, keceljac, a na glavi maramu, a risari dugačke široke gaće, košulje, a na glavi šešir. Stariji su išli u papučama, a mlađi bosi. Leveš i košulje su bili dugački rukava, jel je suva i oštra slama grebala i bockala oznojenu kožu. Od alata je risarima tribala kosa, kosište, prlj, glavčina, zaglavki, šparga za prlj, vondir, gladalica, kalapač i bobica na kojoj su otkivali kosu. Risarušama su tribale kuka i štrangica s kojom su vukle užad, nosili su i grablje i đugu iz koje su pili vode. Za vrime risa se ustajalo rano kako bi se naplelo užadi dok ima rose, jel kad se žito osuši od njeg se nisu mogla plest uža, jel se žito lomilo. Bilo je godina kad je zemlja bila zdravo suva i tvrda, pa se žito nije moglo čupat. Morali su uveče zemlju ispolivat vodom kako bi priko noći malo odmeklo. Užad su se plela tako što se iščupa jedno trideset struki žita i podili na dvi strane, pa di je najtanja slama prisavije se i oplete uže i metne na zemlju. Risari i risaruše su se pokadkad nadmećali ko će naplest najviše užadi. Kad se dosta naplete izbroje se i povežu u snopove, u jedan snop je išlo 36 užadi, a to je bilo za dva krsta žita.

Risarska rana

U risu se ustajalo rano i radilo do kasno, poslovi su bili teški, pa je tribala dobra rana, a ilo se četri puta na dan. Kad napletu užad, ručali su, a ručak je skoro kod svi risara bio isti, kruv, slanina, kiselna, crni luk, soli i mlevene paprike. Posli ručka su kosili žito, kosili su na pripelice dužine dva krsta. Kad pokose jednu pripelicu, snoplje povežu i sadiju u stavu, pa kose dalje. I užna je bila slična svudan. Čorba se kuvala svaki dan, od mesa, el s paradičkom. Ponediljkom i sridom čorba, nasuvo, el ukiselo pogača, utorkom i četvrtkom kako meso i čorba, petkom gra i lakumići, subotom krumpir na paprikaš, el gusta tarana.

Posla ne manjka

Juna miseca je bilo tušta posla što je tribalo poradit, dobro je kad je lipo i sunčano vrime, a „ladan juni sve pokunji”. Svi su radili, mlađi na njivama, domaćica je kuvala užinu, pekla kruv, prala košulje, pa su joj dica pomagala, a domaćin je namirivo josag pa su mu deranci pomagali. Naši prici su svaki poso počimali ričima „Bože pomozi i blagoslovi”. Zgrćali su kuruze, suncokret i krumpir, ko je imo dola i trava se kosila u junu. Ni jedan veći poso kadgod nisu počimali petkom, ako nisu počeli u četvrtak onda su počeli u subotu. Stariji su kazali: „Ako je petak, nek nije početak”. Oko svetog Antuna se mogle vidit prve krstine ječma, to je početak risa. Stariji su mlađima kazali: „Ko liti luduje, taj zimi gladuje”. Težak je to bio poso cio dan mavat kosom upolak sagnut, a risarušama rukovetat tako sagnute, pa još i uža vuć. Sa uprašenog čela su kapale kapi znoja na suvu zemlju. Al sve se to izdržalo čerez kruva, kruv se kadgod većma poštivo, a nikad se nije baco, ako se osuši, nadrobi se u mliko, skuva popara, ispeku zamotanice, el napravi prezla. Danas se mož vidit čitava vekna kruva bačena u smeće s drugim đubretom, sad ne znam jel ga ima tušta, jel je zdravo jeftin.

Priskakanje vatre

Ivan Krstitelj je 24. juna, na taj dan smo kadgod brali poljsko cviće, mećali isprid slike Svetog Ivana. Jedared, kad sam ja bila dite, nabrala sam više feli poljskog cvića, pupe riška, kukolja, svračije nožice i jedne bile cvatove koji su u sridi imali višnjevu bobicu, bili su veličine dičijeg dlana, a bobica je bila ko polak zrna žita. Kad sam donela, moja stara nana tako smo je mi unučad zvali, kaže: „Pa to je stid. Kad sam ja bila dite, bobica je bila veličine krajcare. Kako je nestajalo stida med svitom bobica se smanjivala. Kad bobica sva nestane onda će bit gadno vrime. Ti si još mala pa ne razumiš, a kad narasteš vidićeš”. Pridveče smo priskakivali vatru. Posli je bilo zabranjeno ložit vatru na otvorenom, kad počme žito zrijat. Više nismo ložili ni priskakali vatru, poljsko cviće su uništili herbicidi. Nestali su salaši i salašari, pa i slike Svetog Ivana Cvitnjaka. Od tog doba je prošlo tušta godina. Išla sam nedavno Pačirskom prugom, koja je odavno porušena, pa u jednoj doljači vidim lipe krupne cvatove stida, al nema više višnjove bobice, samo je na dva cvata bila bobica, mala ko makovo zrno. Sitim se nanini riči, suze mi krenu. **A. V. K.**

Sveci koji se spominjemo

Brašančevo (Tilovo) slavimo 3. juna, to je dan kad je Isus Krist na Velik četvrtak na poslidnjoj večeri ustanovio svećenički red i prisviti oltarski sakramenat, al se čerez Isusove muke nije moglo tako svečano proslavit zato slavimo Tilovo. Prisveto Srce Isusovo slavimo 11. juna, kojem se molimo „Isuse blagi i ponizna srca učini srca naša slična srcu tvojemu". Pričisto Marijino Srce slavimo 12. juna, koje je čerez tuge i žalosti ranjeno sa sedam mačeva. Srcu Marijinom molimo za obraćenje grišnika: „Pričisto srce Marijino budi spasenje moje".

Svetog Antuna Padovanskog slavimo 13. juna. On nije svetac samo Padove već i cilog svita, zaštitnik svakog od nas, brez razlika na boju kože i naciju. Svoj zemaljski život provo je u Lisabonu, Koimrbri i Padovi. U poslidnje vrime je živio u jednom malom samostanu. Kad je vidio kako mu se bliži kraj, želio je da ga odnesu u Padovu. U to vrime nije bilo vozova, auta, ni dobri putova, svit je je većinom išo pišice. Jedan seljak njim je davo kola i dva volića pa su na sino polegli Svetog Antuna i krenili u Padovu. Čerez napornog putovanja, zaustavili su se kod Arčele kako bi se odmorili. Svetog Antuna su uneli u sobu, pa je primio sakrament poslidnje pomasti, a umro je mlad, u 35. godini života, 1231. godine 13. juna u petak pridveče. Saranili su ga u Padovi u Crkvi Blažene Divice Marije po njegovoj želji. Bog ga je proslavio po najmlađima, dica su trčala po ulicama i vikala, umro je svetac, umro je Sveti Antun. Ljudi su molili i tražili pomoć od Boga po zagovoru Svetog Antuna za zdravlje sriću u josagu, za izgubljene stvari i druge potribe. Novce što su virnici davali za uslišene molitve, Sveti Antun je davo za krušac siromašnima.

Rođenje Svetog Ivana Krstitelja slavimo 24. juna. Ivan je krstio ljude koji su prihvatili viru u Isusa Krista. Njega je krstio u riki Jordan. Živio je sveti pokornički život, čerez velike vire bio je progonjen i zatvaran. Kralju Herodu je kazo kako ne smi imat ženu brata svojeg. To je Herodijadu zdravo rasrdilo, pa je nagovorila svoju ćer da traži od kralja glavu Svetog Ivana Krstitelja na pladnju. Svetog Petra i Pavla slavimo 29. juna, Isus Krist je Petra izabro za poglavara katoličke crkve i kazo mu: „Tebi dajem ključove od raja, pa štogod svežeš na zemlji bit će svezano na nebu. Ti si Petre stina i na toj stini ću sagradit crkvu svoju koju vrata pakla neće nadvladat dovika".

A. V. K.

BUNJEVAČKA ZDILA

Stižu višnje

Čorba

1 pileće bilo meso
1 peršin
1 šargaripa
1 glavica crnog luka
1 šaka graška
1 krumpir
2 cvata karfiola
1 kašika ulja
1 kašika vegete

Meso isić na sitnije kocke i sve povrće očistit, pa isić na sitne komadiće. Sve pomećat u labošku, nalit tri litre vode, metnit na šporelj nek se kuva, dodat ulje i vegetu. Kuvat na laganoj vatri dok se povrće ne skuva.

Pita od višanja

30 deka brašna
2 jajeta
2 deci mlika
20 deka šećera
polak kile višanja
polak praška za pecivo
10 deka margarina

Zakuvat tisto i podilit na dva dila, prvi dio metnit u tepciju namazanu mašćom. Po kile višnja iskalat, pomišat s 2 kašike griza i šećera po želji, metnit na prvu koru, a priko višanja drugu koru i metit na pečenje. Pečenu pitu isić na kocke, posut pra šećerom.

Uzlivanca s višnjama

30 deka brašna
1 suvi kvas
15 deka šećera
1 jogurt
2 jajeta
polak deci ulja

30 deka višanja

Od svi sastojaka umutit uzlivancu, pa ostavit nek se kreće. Kad naraste, izručit u mašćom namazanu tepciju, odozgor pomećat iskalane višnje.

Oraščići

2 jajeta
2 deci mlika
2 kašike šećera
1 kašika ulja
1 suvi kvas
na vr noža soli
brašna koliko zavati

Od navedeni sastojaka zakuvat mekše tisto, pa ostavit nek se malo krene, zatim razvit jupiku. Isić je na kocke i peć na masti, el ulju. Kad porumenu sa jedne strane, privrnit na drugu stranu. Pečene poslagat u plitku zdilu i posut pra šećerom.

A. V. K.

PEDEST GODINA OD KAKO JE ISPIVANA PISMA „EJ SALAŠI NA SEVERU BAČKE” (1971-2021)

A tambura tako lipo svira...

Prošlo je tačno pedest godina od kako je prvi put ispivana jedna od najčešće izvođeni pisama ovog podneblja „Ej salaši na severu Bačke” po kojoj se **Zvonko Bogdan** proslavio i koja mu je utrla put med velike muzičke zvizde svi vrimena.

Na salašu svojeg dide **Stipana Kukuruzara**, na periferiji Sombora, Zvonko Bogdan je provo vrime do polaska u škulu. Na salašu je otkrio neponovljiv svit ditinjstva što će ostavit dubokog traga u njegovim pismama kasnije. Na tom najlipšem salašu na svitu ostio je svu punoću i pravi ritam života i svu tu čaroliju sa salaša poneće sa sobom zauvik.

U Somboru je završio osnovnu i upiso ekonomsku škulu. Njegov baćo je želio da mu sin ima kako sigurno zanimanje. Al se Zvonko, još ko sridnjoškularac, zainteresovo za štogod sasvim drugo - za glumu, pa je ubrzo i dobio probni angažman u Somborskom pozorištu. Pozorišno iskustvo je ostavilo prilićan trag na njegov stil pivanja.
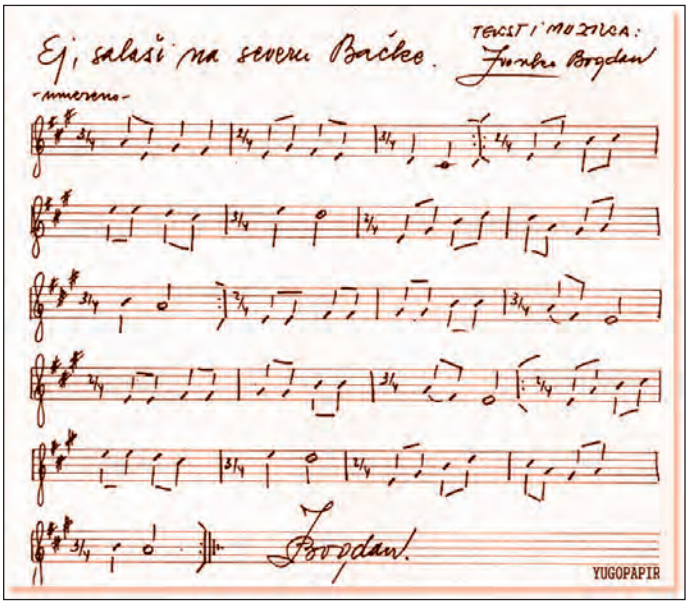
Sugestivnost Zvonkovog pivanja, poslidica je u velikoj miri vrhunskog scenskog, pozorišnog načina pridstavljanja pisme.

Kad je došo u Beograd, više je znao o glumačkom zanatu i pozorišnoj umitnosti, neg o pravilnom pivanju i umitnosti pivanja. U pozorištu je iza sebe već imo izvesno iskustvo i škulovanje, dok je u ovom drugom bio pravi početnik. Tek u Beogradu svaća šta triba radit i započima svoje muzičko i pivačko obrazovanje.

Zvonko Bogdan je pripoznatljiv po svojem repertoaru vojvođanski, prija sveg bunjevački pisama. Nike od nji je obradio, a nike komponovo. On nije mogo pribolit rastanak s idiličnim ditinjstvom na salašu. Nikad nije želio živit gradskim životom. Jedino je veza s ditinjstvom i salašom mogla ga je motivisat. Odvojen od kuće, di god da je bio, putujuć po svitu, u mislima se uvik vraćo u ditinjstvo. Njegov kompozitorski rad potpuno je vezan za taj period života.

Slučaj je tio da prva komponovana pisma bude i jedna od njegovi najuspiliji - „Ej, salaši, na severu Bačke”. Pisma je nastala 16. februara 1971. godine, u autobusu. Putovo je iz Beograda za Sombor. Zimski, snižni vojvođanski krajolik, ispunjen izmaglicom i nepriglednom jedoličnom ravnicom, mirna i udobna vožnja, bili su, izgleda, pravi uslovi u kojima se, podsvisno i dugo pripravljana pisma o ditinjstvu i srušenom salašu, konačno rodila.

U svojem umitničkom radu svoje pisme pivajuć dočarava publiki, jel ji je on doživio i iznova ji proživljava. On je nesumnjivo jedan od najveći umitnika našeg podneblja, a pisma „Ej salaši na severu Bačke” će ostat ko velik pečat njegovog života i ljubavi prema salašima koji su mu uvik bili inspiracija.

T. B.

KAD SE SPOJE MLADOST, VOLJA I IDEJE, REZULTAT JE ZA SVAKU POFALU

Inicijative korisne za sve

Primer kako je kadgod potribno samo malo dobre volje i ideje pa da se napravi štogod što je svima lipo i korisno stiže sa Verušića.

Tamo je sedam mladi cura, koje i žive na Verušiću, nuz samo malo novaca, al tušta truda, opravilo pravo malo umitničko dilo – stanicu na kojoj inače čekaje autobus za Subaticu su učinile daleko lipšom.

Sestre **Jelena** i **Kristina Bajić, Anastazija Bošnjak Kovač, Marijana Vidaković Hadnjađ, Aleksandra Barna, Sara Merković i Valentina Ribić** potrudile su se da stanici dodaju malo boje...

– Nije uvik bilo lako, radile smo sedam dana. S obzirom na to da postoje samo osnovne boje za beton, mi smo ji mišale kako bi dobile druge boje. Zaista smo uživale radeć – divanila je u izjavi koju prinosi portal subotica.com **Jelena Bajić**, studentkinja Akademije umitnosti u Novom Sadu.

– Od prvog razreda osnovne škule ode čekamo autobus i želile smo prostor oplemenit, nek svima bude prijatniji boravak.

Ovo je samo nastavak pripovitke o zajedništvu i dobrim inicijativama koje su korisne svima. Jel i ovo stajalište, koje postoji više od 30 godina, su izgradili upravo žitelji Verušića. Ideja je bilo opravit stajalište koje bi njevu dicu zaštitilo od kiše i vitra dok ne stigne autobus. Kad bi se svako potrudio barem poboljšat i ulipšat sopstvenu okolinu, nuz malo sridstava, a tušta truda, svima bi nam, virovatno, bilo bolje. **N. S.**

(info i foto: www.subotica.com)

Dovski koncert u subatičkoj Katedrali

U Katedrali Svete Terezije Avilske u Subatici, u četvrtak, 20. maja, održan je „Dovski koncert". Bila je to prilika da se okupljeni svit, nuz poštivanje svi priporučeni mira u borbi protiv virusa covid-19, upozna s talentovanim izvođačima i prigodnim programom.

U programu su učestvovali **Izabela Gužvanj** (mecosporan), **Pal Žiga** (violina), **Kornelije Vizin** (orgulje), **Garden quartet, Katedralni zbor „Albe Vidaković", „Collegium Musicum Catholicum"**, a dirigent je bio **Miroslav Stantić**.

Na programu Dovskog koncerta u Katedrali u Subatici su bila dila koja potpisivaje **Vitali, Bach, Wushing, Commett, Kozinović, Antonić, Vidaković, Martinjak** i **Anišić**. **N. S.**

VODI PORIKLO IZ INDIJE, A ZDRAVO GA VOLIMO

Krastavac

U ovom broju „Bunjevački novina" pišemo o krastavcu. Ovo povrće se koristi u ishrani, al su poznati i brojni benefiti upotribe krastavaca u kozmetiki.

Krastavac (cucumis sativa) zeljasta biljka iz porodice bundeva koji se koristi u ljudskoj ishrani ko povrće. Vodi poriklo iz Indije, a još prija 5.000 godina su ga koristili drevni narodi s planina Himalaja, Stari Egipćani i Indijanci, koji su ga počeli gajit prija 4.000 godina, Grci 600 godina p.n.e., a Rimljani malo kasnije.

Koren krastavca je osovinski s razgranatim bočnim žilama. Stablo je polegljivo, mož narast do 2 metera u dužinu/visinu. Na sebi ima čekinjaste dlake i veliki broj rašljika koje mu služe za pričvršćivanje za druge biljke, el predmete. Listovi su mu prosti s urizima, veličina im zavisi od sorte krastavca. Cvatovi su žute boje, po pravilu jednopolni. Muški cvatovi se obrazuju u pazuvu listova, više nji zajedno sa maljavim drškama, a ženski po jedan el više nji u pazuvu s veoma izraženim tučkom. I ženski i muški cvatovi imaju krunicu od 5 listića koja je kod ženski cvatova krupnija.

Plod je velika sočna bobica koja sadrži veoma visok procenat vode, a malo ugljeni hidrata, bilančevina, mineralni materija. Od mineralni materija najzastupljeniji je kalijum, a u manjim količinama ima fosfora, natrijuma, mangana i kalcijuma. Plod ima najviše C vitamina i sve vitamine iz grupe B vitamina. Oblik ploda mož bit jajast, vretenast, okruglast, izdužen, cilindričan. Veličina ploda je različita, a težina se kreće od nikoliko grama do 1 kile. Površina ploda je glatka, el pokrivena bradavicama, sa bilim el crnim bodljama. Pokožica ploda je zelene boje. Sime ploda je vidno žute boje, izduženo, pljosnato, blago ispupčeno. Ima dobru klijavost koja traje čak 8 godina.

Postoji više sorti krastavaca: pariski kornišon, delikates, eva, carigradska langa, sunčani potok, marketer. Cvata od maja do septembra, a zrija i bere se od kraja maja do septembra. Sve ovo važi za biljke na otvorenom prostoru, dok ga u plastenicima ima priko cile godine.

Likoviti dilovi biljke su plod i sime. Krastavac utiče na izlučivanje vode iz organizma, pa je stoga zdravo dobar kod bolesti srca i bubriga. Ima svojstvo rastvaranja mokraćne kiseline, pa je stoga dobar kod bolesnika koji boluju od kamenca u bubrigu i mokraćnoj bešiki, naravno, ukoliko su kamenci nastali uslid mokraćne kiseline. Ako se uzima frišak sok od krastavca, on utiče na izlučivanje otrovni materija iz organizma, normalizuje i čisti krv od kiseli sastojaka. Salata od krastavaca je zdravo dobra i korisna kod zatvora, ukoliko smetnje nisu nastale od bolesti criva.

Važno je znat da krastavci moraje bit zrili (nezrili plodovi su teško svarljivi). Ako se posli krastavaca/salate pije voda, el kaka druga gazirana tečnost, dolazi do grčova u crivima. Potpuno je pogrišno cidit krastavce i sok bacit, jel se upravo u soku nalaze likovite i dilotvorne materije.

U narednim redovima donosimo recepte kako pripravit krastavce ko salate, al i ko kozmetičke i likovite priparate.

Salata od krastavaca - Očišćene krastavce isić na tanke kolutove i pripravit sa sokom od limuna el domaćim jabukovim sirćetom, maslinovim uljom, pavlakom i bilim lukom. Ne triba solit.

Sok od krastavaca - Sok se dobija ciđenjom cilog neočišćenog krastavca, najbolje u sokovniku. Dobar je kod žena u menopauzi kod navale krvi, to je stari proviren lik. Pošto je bljutavog ukusa, mož se mišat sa sokom od celera i šargaripe. Koristi se i u kozmetičke svrhe.

Čaj od krastavaca - Friško el osušeno sime krastavca služi za pripravljanje čaja. Jedna kašikica simena u 3 deci vode kuva se 10-ak minuta i pije na prazan stomak za ličenje bolesti bubriga i bešike.

Smoothie od krastavaca - jedna

zelena jabuka; 1 frišak krastavac; 1 banana; 2 kasike grčkog jogurta (gusti jogurt); 2 deci kokosovog mlika - sve izmiksat u blenderu i sipat u čase, a odozgor posut isickan frišak celerov list.

Voda za lito koja osvežava - 1 limun, 2-3 centi đumbira, šaka friške nane i 2 litre obične vode, krastavac - krastavac isić na kolutove s korom, limun prithodno oprat i držat u soda-bikarboni, pa i njeg isić s korom na kolutove, đumbir isić na kolutove i šaku nane. Sve metnit u 2 litre vode, ostaviti nek stoji bar 1 sat i to pit cio dan umisto vode.

Losion za čišćenje od krastavaca - Operite i oljuštite 2 sridnja krastavca, sitno ji isickajte i polite vrilom vodom. Sačekajte nek se oladi, procidite i metnite u frižider. Svako veče koristite ovaj losion, trljajuć tupferom lice, dok se dobro ne očisti.

Maska od krastavca i gline - Za ovu masku vam je potribno 5 kriški krastavaca, kašika maslinovog ulja, kašika gline u pravu i 3 kašike bilo koje kreme za lice. Pomišajte sastojke i ostavite 30 minuta nek stoji u frižideru. Zatim s ovom pastom namažite lice i ostavite nek stoji 20-30 minuta, isperite mlakom vodom. Postupak ponavljat bar dvared nediljno.

Tonik od krastavaca i maslinovog ulja za suvu kožu - Ako imate izrazito suvu kožu napravite slideći tonik: 2-3 krastavca isickana i prilivena ključalom vodom, na to dodat 1 šoljicu (manju, za kafu) maslinovog ulja. Kad smesa dostigne sobnu temperaturu procidit i sipat u caklenu bocu. Čistit lice svako veče prid spavanje.

Maska za lice od krastavaca i jogurta - Oprat i oljuštit jedan veći krastavac, izmiksati u blenderu, dodat kašiku mlika u pravu i 2-3 kasike jogurta. Ovu smesu nanet na lice, ostavit nek stoji 20 minuta, posli tog isprat mlakom vodom.

Za izbiljivanje i nigu podočnjaka - Jedan zrio veći krastavac prisić na polovinu i kašikom izvadit sime. Zatim krastavac isić na kolutove, dodat kašikicu meda i izmiksat. Priko očivi metnit gazu i na gazu pripravljenu smesu. Mož i na cilo lice, ako pomaže.

Krastavac kod opekotina od sunca - Isičite krastavac na deblje komade i njim prikrijte opekotine i crvenilo od sunca. Ako vam je zgodnije, možete istrenicat krastavac i metnit priko gaze na upaljeno misto. Obloge minjat čim se zagriju.

Ako imate problema s kožom, ne morate trošit novce na skupe kreme, jel za to postoji jeftin krastavac.

Pripravila:
Eva Kovač Pečkai

PREMA NOVOJ NAUČNOJ STUDIJI BILJKE SU DOBRI STRATEZI

Kalkulacijama protiv gladi

Dobro ste pročitali – prema novoj naučnoj studiji, biljke se upuštaje u komplikovanu svakodnevnu matematiku kako bi osigurale da imaje dovoljno rane da izbignu gladovanje tokom dugi noći.

Novo istraživanje je dokazalo činjenicu – da bi preživile noć, biljke vrše izbalansiranu podilu, kako bi uskladištile zadosta dnevni zaliha, na taj način ni jedan dio biljke ne oskudiva priko noći, to je kritično vrime kad nema sunca pa samim tim ni fotosinteze, biljka je noću neaktivna i nema uslova održavat se u životu ako nema zaliha.

Većina zna za proces fotosinteze u kojem biljke koriste energiju sunca i transformišu ugljendioksid u skrob, ko i u šećer. Taman kad sunce zađe i misec zasija nebo, biljke počimaje zavisit od rezervi koje će morat koristit do slideće jutra.

Naučnici Džon Ines Centra dokazali su da biljke tačno prilagođavaje brzinu skroba koju konzumiraje el tu stratešku materiju tribaje konzumirat prija svega noću.

Ove kalkulacije su dovoljno tačne da njim pomognu živit kad nemaje sunca koje im daje dovoljno energije. Pošto su u stanju proć kroz cilu noć, moraje napravit tačne proračune radi normalnog funkcionisanja svi dilova biljke ko i održavanja rezervi.

Noću mehanizmi u listu počimaje mirit količinu uskladištenog skroba, procinjivajuć vrimenski period do dolaska jutra. Baš ko što mi imamo svoje biološke satove, tako te unutrašnje satove imaje i biljke. Nuz pomoć nji mire vrime, na osnovu nji dile rezerve koje imaje, pa iste distribuiraje kako bi živile i preživile. Do prvog sunčevog zraka biljke potroše približno 95% skroba, što najbolje svidoči koliko su one dobri matematičari kad triba preživit.

T. K. M.

ODRŽAN DRUGI TRKAČKI DAN U SUBATICI

Slavlje za Tavankućane

Iako je kiša pritila pokvarit drugi trkački dan u Subatici, ništa nije moglo umanjit radost pobidnika trke dana. U „Fliger Derbiju", koji okuplja četvorogoda grla domaćeg odgoja, a po kojem je i cio trkački dan u organizaciji Konjičkog kluba Bačka nosio ime, najviše razloga za slavlje imali su Tavankućani.

Naime, u trki koja mož dat nagovištaj o formi grla prid „trku života" – Srpski kasački derbi, slavilo je grlo **Armani B**, u vlasništvu **Zlatka Benčika** iz Tavankuta, a s vozačom **Antunom Horvatskim**, takođe iz Tavankuta. Armani B se i nalazio med favoritima za uspih u ovoj trki, a najveće rivale u generaciji ima med pridstavnicima štale „Animal trade racing team". I zaista, drugo misto, zauzelo je grlo **Hercule de Sajan (B. Skenderović)**, dok je treće misto donelo još slavlja za Tavankućane, kroz plasman grla **Marko (D. Suknović)**.

Tradicionalno je bila zanimljiva i „brza partija" koja uvik okuplja najbrža grla. Med šest učesnika bila su dva debitanta, a najbolju formu pokazalo je grlo **Brenno Laumar (Vladimir Pribić**, štala „Dream Catcher" iz Sombora) koje se prvi put pridstavilo na Hipodromu u Subatici. U zanimljivom finišu ovo grlo je pokazalo dobru formu, a još jedan dobar nastup ostvarilo je grlo **Grumetti (D. Katanić)**. Zaključilo je finiš na drugom mistu, isprid još jednog aduta štale „Dream Catcher" iz Sombora – grla **Harley D Energy**.

I kroz drugi trkački dan u Konjičkom klubu Bačka su ostali na tragu proslave vridnog jubileja – 100 godina postojanja. Ovaj put su to učinili tako što su kasačke tačke nazvali po kadgodašnjim pridsidnicima KK Bačka.

Grlo Armani B (broj 3) sa vozačom Antunom Horvatskim najavilo je dobru formu u 2021. godini

Rezultati, **prva kasačka trka:** Galia D'Ormoy (T. Višnjić) 1:19,7, Gracieuse Bricoise (A. Bogdanović) 1:19,1,Gorica de Sajan (T. Dukai) 1:21,7, Filante de Digeon (N. Đorđević) 1:21,3, **druga kasačka trka:** Daphne de Faverol (B. Skenderović) 1:17,6, Duchesse Fouteau (B. Kečenović) 1:17,7, Caline des Landes (M. Pantić) 1:18,6, Belle Marguerite (N. Preradović) 1:19,6, **treća kasačka trka:** Soledad F (B. Kečenović) 1:22,7, Valter (Lj. Dulić) 1:23,0, Sila (B. Marjanović) 1:23,5, Express Lady (B. Nović), **četvrta kasačka trka:** Iggy de Sajan (A. Vereb) 1:18,5, Faun PS (N. Mašić) 1:18,9, Pandora S (A. Anđal) 1:19,8, Gold Regen (A. Seke) 1:20,2, **peta kasačka trka:** Eta James AT (M. Oračić) 1:18,2, Madonna (A. Bogdanović) 1:19,8, Samsung (N. Mašić) 1:20,7, Simon Star (I. Vukov) 1:20,9, **šesta kasačka trka:** Doli SG (S. Grujić) 1:17,5, Adobe N'Greghi (B. Kečenović) 1:18,0,

Big Ben Pax (A. Vereb) 1:18,4, Paladino (S. Sremački) 1:18,7, **sedma kasačka trka, „Fliger Derby"**: Armani B (A. Horvatski), Hercule de Sajan (B. Skenderović) 1:17,6, Marko (D. Suknović) 1:18,8, Makron JID (Z. Petrović) 1:19,4, **osma kasačka trka:** Brenno Laumar (V. Pribić) 1:20,3, Grumetti (D. Katanić) 1:20,7, Harley D Energy (N. Pribić) 1:21,9, Urus Caf (M. Pantić) 1:21,8, **deveta kasačka trka:** Severino (N. Mašić) 1:23,0, Lucky Speed (M. Tasić) 1:23,3, Parma Ferm (B. Kečenović) 1:23,7, Čarli Star (D. Katanić) 1:26,0.

Naredni trkački dan u Subotici je zakazan za 27. jun. **N. S.**

URUČENE „MAJSKE NAGRADE" ZA 2020. I 2021. GODINU

Sportski savez Subatice – organizacija za primer

U Beogradu su, u Saveznoj skupštini, svečano uručene „Majske nagrade" za 2020. i 2021. godinu. Med onima koji su dobili ovo visoko priznanje Sportskog saveza Srbije je i Sportski savez Subatice koji je dobio nagradu ko teritorijalna organizacija u okviru Sportskog saveza Srbije.

U prisustvu velikoj broja sportista i sportski radnika **Davor Štefanek**, pridsidnik Sportskog saveza Srbije, naglasio je kako je svečanost, održana u petak, 28. maja, znak pobide protiv korona virusa i vraćanja u normalni ritam života. Vraćanje u normalne ritmove značiće sportistima koji uvik imaje istu misiju – postizanje što boljeg rezultata. Prema ričima **Vanje Udovičića**, ministra sporta i omladine, sport u Srbiji jača, kako po rezultatima, tako i kroz jačanje sportske infrastrukture.

Nagrade (2020, 2021) - olimpijski sportista **Uroš Kovačević** (odbojka), **Bobana Veličković** (posthumno, striljaštvo), neolimpijski sportista: **Milovan Vesnić** (automobilizam), **Teodora Manić** (kik boks), sportista s invaliditetom: **Dejan Jokić** (streljaštvo) **Danijela Jovanović** (tekvondo), teritorijalna organizacija: **Sportski savez Subatice, Sportski savez Pančeva**, sportske organizacije: **FK Crvena zvizda, Karate savez Vojvodine**, sportski stručnjak: **Marina Maljković** (košarka), **Svetislav Pešić** (košarka), sportski funkcioner: **Nenad Lalović** (rvanje), **Simo Salapura** (karate), životno dilo: **Vladimir Cvetković**, **Ivanka Gajić** (posthumno), mediji: **Predrag Milinković** (RTS), **Rada Nikolić** (dugogodišnji novinar).

Iso Planić, Dejan Vuković, Davor Štefanek, Nataša Aleksić i Sreten Damnjanović

Nagradu je u ime Sportskog saveza Subatice primio **Dejan Vuković**, generalni sekretar ove primerne organizacije. Utisci su, kako kaže Vuković, sjajni.

– Velika je čast dobit „Majsku nagradu", najpristižnije sportsko priznanje u Srbiji. Drago nam je što su u Sportskom savezu Srbije pripoznali i pofalili aktivnosti koje sprovodi Sportski savez Subatice. Lipo je sidit sa sportskim veličinama i sportskim radnicima, naravno, čut lipe stvari o našoj Subatici i prid svima njima primit priznanje – divani Vuković, pa nastavlja:

– Iza ove nagrade stoji ogroman rad svi sportista i klubova u Subotici, njevi rezultati, al i lokalna samouprava koja nam pomaže u velikoj miri. Imamo podršku svi gradski struktura za naše akcije koje sprovodimo. Sportski savez Subatice ima skoro 150 članica, to je jedna velika armija od gotovo 9.000 aktivni sportista. Svi oni vridno rade, pripravljaje se za takmičenja, a mi smo tu da im budemo podrška, al i pomoć u pravnim pitanjima, knjigovodstvu, apliciranju za godišnji program, projekte...

Osim što pomaže sportskim klubovima u Subatici, Sportski savez Subatice je poznat i po brojnim akcijama koje je uspišno sprovodio.

– Sportski savez Subatice ima i svoje akcije koje su nas priporučile za ovu nagradu. Bili smo najbolji u akciji „Igrajmo za 16", tu je i pobida u takmičenju „City games". Trudimo se pomagat svoje članice i kad se organizuju velika takmičenja, poput veslački regata, Memorijala „Stevan Vilotić Ćele", Memorijal „Refik Memišević". Realizujemo „Novogodišnji turnir" u malom fudbalu koji okuplja velik broj ekipa, pa i dicu, „Budi zdrava – vežbaj s nama", „Sport u policiji"... Redovno učestvujemo na Sajmu sporta, pridstavljamo tamo sport, al i turistički potencijal naše varoši – ističe Vuković i podvlači:

– S posebnom pažnjom nigujemo akciju „Sportista godine Subatice", zajedno s lokalnom samoupravom i nediljnikom „Subatičke novine". To je uvik lipa prilika da nagradimo najbolje sportiste i klubove u Subatici.

Veliku pažnju u proteklom periodu Sportski savez Subatice posvetio je pomoći trenerima na polju stručnog usavršavanja, organizovan je niz pridavanja, a pridstojeći period će, prema planu, bit posvećen mladim sportistima. **N. S.**

LIŠNJAK I NJEGOVE BOLESTI

Više zasada, više ekonomski značajni oboljenja

Poslidnji godina površine pod lišnjakom se povećavaje, a to odgovara širenju ekonomski značajni oboljenja. Stalnom brigom i sprovođenjom preventivni mira zaštite mož se spričit pojava bolesti el se mogu umanjit njeve poslidice. Lišnjak pripada porodici Corylus i uzgaja se zbog jestivi plodova. Mož se gajit u formi žbuna el stabla. Cvatanje i oprašivanje lišnjaka se odvija tokom zime. Ženski cvatovi su mali i neprimetni, dok su muški zapravo duge rese. Kod podizanja zasada lišnjaka poželjno je u zasadu imat 3-4 sorte kako bi se obezbidilo dobro oprašivanje i rodnost. Tržišna vridnost lišnjaka raste i kod nas su u poslidnje vrime podignuti mnogi zasadi. Podizanje novi zasada odgovara širenju mnogi bolesti, koje dovode do smanjenja tržišne vridnosti plodova, smanjiva rodnost el potpuno može uništit zasad.

Kako bismo priduhitrili pojavu mnogi bolesti potribno je sprovodit priventivne mire: obratit pažnju kod izbora lokacije za podizanje zasada, izabrat otporne sorte, koristit zdrave i deklarisane sadnice, održavat higijenu zasada, redovno obavljat rizidbu, sprovodit zaštitu zasada, pratit vrimensku prognozu.

Ukoliko se koriste hemijski priparati radi zaštite triba ih primenjivat u skladu s integralnom poljoprivrednom praksom kako bi se zaštitili prirodni neprijatelji biljni vaši i grinja koji su prinosioci mnogi bolesti. Potribno je obavljat stalni nadzor nad štetočinama, jel one oštećivaje lišnjak i tako omogućavaje prodor mnogi uzročnika bolesti.

Bolesti lišnjaka

Trulež korena drvenasti biljaka: Gljivica Armillaria mellea izaziva trulež korena drvenasti biljaka. Najveće štete pričinjava kad se zasad podiže na parcelama s koji su iskrčene šume, šikare, stari voćnjaci el vinogradi. Simptomi oboljenja se ispoljavaje u slabom rastu lastara, lišće privrimeno žuti i opada. Sve se završava sušenjom biljke. Tokom topli litnji miseci biljke se mogu iznenada osušit. Bolest se javlja na jednoj biljki, a zatim se širi koncentrično u zasadu. Pri osnovi stabla javljaje se pečurke boje meda. Gljiva se širi kroz zemljište dugim nitima - rizomorfama i pokadkad mož pomoć kopanje kanala oko napadnute biljke. Suzbijanje je zdravo otežano. Gljivica se nalazi duboko u zemljištu i u unutrašnjosti korena i na taj način je zaštićena. Osnovna mira zaštite je priventivna.

Sadnju triba obavljat na parcelama koje su 4-5 godina bile brez drvenasti biljaka.

Bakterioza lišnjaka: Bakterioza oboljenja lišnjaka izazivaje Xanthomonas arboricola pv. corylina i Pseudomonas syringae pv. avellanae, a simptomi su im zdravo slični. Xanthomonas arboricola pv. corylina izaziva oboljenje bakterijska plamenjača lišnjaka, dok Pseudomonas syringae pv. avellanae izaziva bakterijski rak lišnjaka.

Ove bakterije napadaje sve dilove biljke i uzrokuju pojavu tamni piga, nekrozu pupoljaka i grančica i rak rana na granama lišnjaka iz koji se mož pojavit iscidak. Listovi propadaje, al ostaju na granama. Širenju oboljenja pogoduju kišne godine. Bakterioze dovode do sušenja pojedini grana, a na kraju i cile biljke. Suzbijanje se sprovodi uklanjanjom zaraženi grana 60-90 cm ispod mista zaraze i cili biljaka i tretiranjom sridstvima na bazi bakra prija vegetacije i na početku vegetacije, odnosno prija otvaranja pupoljaka.

Pepelnica lišnjaka: Phyllactinia guttata je gljivica koja izaziva pepelnicu lišnjaka. Na naličju lista se stvara brašnasta navlaka u obliku biličasti piga. Zbog pojave na naličju lista ova bolest se teže uočava. Pige se brzo šire i zahvataje cio list. Obično se javlja u kasno lito, krajom avgusta i početkom septembra. Tad su štete manje. Ukoliko se bolest pojavi ranije i štete su veće. Dovodi do propadanja lista. Povećana vlaga pogoduje pojavi i širenju bolesti. Ukoliko se oboljenje ranije javi, mož se uspišno suzbijat priparatima koji su registrovani za suzbijanje pepelnice.

Osim navedeni oboljenja na lišnjaku se takođe mogu javit: sušenje grančica i trulež plodova koju izazivaje gljivice iz roda Monilia - M. laxa i M. fructigena, trulež jezgra koju izaziva gljivica Nematospora coryli, virus mozaika.

Nikola Ostrogonac dipl.ing
savitodavac PSS Subatica

Horoskop za jun

Poso: Odnos s okruženjom će vam u mnogo čemu pomoć ostvarit svoje ciljeve, al mnogi od vas će past u zabludu kako su drugi dužni radit vaš poso. Odmirite šta možete dobit od drugi, a šta ne.
Ljubav: Ovo je period u kojem ćete s partnerom ostvarit bolju komunikaciju posli dužeg vrimena.
Zdravlje: Hronična iscrpljenost.

Poso: Donećete jednu od važniji odluka u ovoj godini, zato je važno dobro procinit koliko je u vašem interesu oko tog se dugoročno angažovat. Planete će vam bit naklonjene, al očekivajte i zavist pojedinaca.
Ljubav: Iako težite harmoniji s vašom voljenom osobom, često prinagljujete i stvarate disbalans u vezi.
Zdravlje: Unosite više tečnosti.

Poso: Očekiva vas period kad ćete morat pravit manje i strpljivije korake naprid, prija svega kako ne bi ugrozili sve što ste postigli u bliskijoj prošlosti. Od povlačenja bi imali samo štetu, istrajte u svojim ciljovima.
Ljubav: Nesuglasice koje postoje izmed vas i voljene osobe morate aktivno rišavat kako ne bi došli do zida.
Zdravlje: Problemi s varenjom.

Poso: Iako želja kod vas postoji, uspih u ovom periodu neće bit srazmiran vašim naporima. To je štogod što ćete morat prihvatit ko prolaznu neminovnost iz koje možete izać odlučniji da uspijete.
Ljubav: Procinili ste kako ste u pravu i ne želite čut argumente partnera. Ovo nije dobra osnova za dijalog.
Zdravlje: Problemi s težinom.

Poso: Već duže vrime ste čekali period nalik ovom, imaćete dobre osnove i manevarski prostor kako bi ostvarili značajne uspihe na svim poljima. Čak i nuz želje nikolicine da vas u tom sabotiraje.
Ljubav: Imate više očekivanja neg što od sebe dajete u vezu, ovo bi vas moglo razočarat, a da je krivica objektivno vaša.
Zdravlje: Obratite pažnju na pravilnu ishranu.

Poso: Želite drugima dat primer kako se upornošću postiže sve, al i sami uviđate kako tvrdoglavost ne rišava sve probleme, već pokadkad triba razmotrit problem iz više uglova.
Ljubav: Vaš partner se nada kako ćete nać više vrimena za zajedničke trenutke, al vi to odlažete.
Zdravlje: Držite pritisak pod kontrolom.

Poso: Opterećeni ste promašajima iz prošlosti i ne usuđivate se ući u nove poduhvate. Vrime će vas međutim gurnit u to, bili spremni el ne. Iz prošlosti možete nosit sa sobom i pokoju pouku, ne samo stra.
Ljubav: Inat koji ispoljavate neće vam donet ništa dobro, prija svega jel dobro uviđate kako je brez osnova.
Zdravlje: Skloni ste depresivnim mislima.

Poso: Odlučnost koju pokazivate u svojem radu niki neće blagonaklono posmatrat i pokušaće vas u tome osujetit. Imajte na umu kako vam konflikt nije u interesu i kako take stvari triba rišavat „ladne glave".
Ljubav: Idealizujete partnera, a pritom ne primećivate kako to utiče na razvoj situacije u vašoj vezi.
Zdravlje: Gubitak apetita.

Poso: Ne možete se odlučit kojim putom doć do onog što smatrate svojim interesom, imate želju ostavit utisak na druge ljude i u tome često znate i pritirat. Fokusirajte se na bitne stvari.
Ljubav: Ostvarićete bliskiji odnos s partnerom ako počnete slušat šta ima kazat, što ste dosad nerado činili.
Zdravlje: Česte glavobolje.

Poso: Želju da napridujete moglo bi usporit niz problema koje ranije niste rišili. Ovaj period bi vas u tom pogledu mogo sputat da krenete radit štogod novo, stoga očekivanje svedite na razumnu miru.
Ljubav: Postoje oprični pogledi na nike stvari izmed vas i partnera, to bi vas moglo udaljit ako ne nađete zajednički jezik.
Zdravlje: Izbigavajte masnu ranu.

Poso: Odugovlačite poslove koje ste tribali već privest kraju, razlog za to je vaše oklivanje upuštit se u koštac s neprijatnim stvarima. Iskoristite ovaj period kako bi dio tog zaostalog posla rišili sad.
Ljubav: Ne očekivate nikako iznenađenje, al bićete više puti iznenađeni gestom voljene osobe.
Zdravlje: Bolovi u stopalima.

Poso: Unećete dosta energije i želje za uspihom u sve što budete radili, al će rezultati bit ispod vaši očekivanja. U ovom periodu mogli bi savladat poriv olako odustat od započetog.
Ljubav: Potribe voljene osobe mećete u drugi plan zbog izgovora koje ne bi smili koristit u takim situacijama.
Zdravlje: Slab apetit.

T. K. M.

Program obilužavanja nacionalnog praznika Bunjevaca

„Dana Dužijance 2021”

u organizaciji Ustanove kulture „Centar za kulturu Bunjevaca” i bunjevački udruženja upisani u registar NSBNM

Nedilja, 25. april
„Posvećenje žita na Svetog Marka”
BKC „Lemeški Bunjevci” Lemeš
– Sveta misa u Crkvi Rođenja Blažene Divice Marije
– Prašiun
– Posvećenje mladog žita na njivi Kaić Ivana i Katarine u Lemešu

„Posvećenje žita na Svetog Marka”
UG „Bunjevačko kolo” Sombor
– Sveta misa u Crkvi Prisvetog Trojstva
– Posvećenje mladog žita na salašu Franje Delije

Četvrtak, 24. jun
„Priskakanje vatre na Svetog Ivana Cvitnjaka”
UG „Bunjevačka vila” Mala Bosna
„Dom kulture” u Maloj Bosni

Subota, 26. jun
Slamarska radionica „Nigovanje tradicije”
BKC „Lemeški Bunjevci” Lemeš

„Radionica za izradu perlica od žita”
BKC „Bajmak”, Bajmak

Utorak, 29. jun
„Običaji na Petrov – ris”
BKC „Bajmak”, Bajmak
na salašu Stevana Bešlića
u Bajmaku

Nedilja, 4. jul
„Radionica za izradu vinaca od žita”
BKC „Bajmak”, Bajmak
na salašu Stevana Bešlića u Bajmaku

Subota, 3. jul
„Ris – bunjevački običaj košenja žita”
UK „Centar za kulturu Bunjevaca”
na salašu Mirka Babičkovića - A. salaši.

Subota, 17. jul
„IV slamarska kolonija Aleksandrovo”
KUD „Aleksandrovo”
u prostorijama Udruženja u Šandoru

Nedilja, 18. jul
„Bunjevačka Dužionica”
UG „Bunjevačko kolo” Sombor
– Okupljanje i svečana povorka
– Misa zafalnica u Crkvi Prisvetog Trojstva u Somboru
– Bandašicino kolo na Trgu Prisvetog Trojstva u Somboru
– Pridaja kruva gradonačelniku Sombora u Županiji
– Svečana užna u restoranu

Četvrtak, 22. jul
„Čuvari tradicije”
„Radionica za izradu suvenira Dužijanca”
„IX Panel konferencija 2021”
Otvaranje etno-izložbe „Dužijanca”
Koncert „Čuvari bunjevačke muzičke tradicije”
KUD „Bunjevka”, UG „Bunjevačka kasina”, Etno kuća „Kuntić”
u Etno-kući „Kuntić” u Subatici

Nedilja, 25. jul
„Lemeška Dužijanca”
BKC „Lemeški Bunjevci” Lemeš
– Sveta misa u Crkvi Rođenja Blažene Divice Marije
– Dužijanca u sidištu Udruženja

Četvrtak. 5. avgust
„Izložba slika u tehniki slame”
Bunjevačka matica, Subatica

CENTRALNA PROSLAVA „DANA DUŽIJANCE” U ORGANIZACIJI UK „CENTAR ZA KULTURU BUNJEVACA”

Subota, 14. avgust
– Otvaranje „Izložbe kruva- somuna”
– Pridstavljanje bandaša i bandašice 2021. godine
Vestibil Gradske kuće u Subatici

Nedilja, 15. avgust
– Misa zafalnica – u Crkvi Svetog Mihovila u Subatici
– Svečani defile učesnika – kroz centar Subatice
– Polaganje cvića na bistu Blaška Rajića isprid Gradske kuće
– Obilužavanje „Dana Dužijance” na centralnom trgu u Subatici
– Bandašicino kolo na centralnom trgu u Subatici

ZAVRŠNE MANIFESTACIJE

Nedilja, 22. avgust
„Dužijanca u Novom Sadu”
BKC „Novi Sad”

Subota i nedilja, 4. i 5. septembar
Slamarsko-likovna kolonija „Lemeška jesen”
BKC „Lemeški Bunjevci”
U Etno parku „Stari ribnjak” Čonoplja

ZBOG TRENUTNE EPIDEMIOLOŠKE SITUACIJE MOGUĆA JE PROMINA TERMINA!

Ministarstvo kulture i informisanja Republike Srbije
Autonomna pokrajina Vojvodina
Varoš Subatica
Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine
UK „Centar za kulturu Bunjevaca”
NIU „Bunjevački informativni centar”